

Tson Navejndyee Na Scüenon Pablo Ndëë Nn'an Tsjoon Corinto

*Incyaa Pablo ts'on 'naan' jon ndëë nn'an tsjoon
Corinto*

¹ Maja Pablo macüji tsonva. Xeng'e nquii Tyo'ts'on nt'ue ts'on jon, jo' i'ua jon ts'ian nnön na condui ja ts'an na ijñon Jesucristo ndëë nn'an yo juu jñ'oon naya 'naan' jon. Juu ntyjëehë Sóstenes itsijonhin yo juu jñ'oonvahin na macüji.

² Conan'cüenön tsonvahin ndëë 'o' na m'anho' tsjoon Corinto na conduiho' tmaan' cüentaa' Tyo'ts'on, nqueho' ng'e conan'jonho' ntyja 'naan' Jesucristo, jo' jndë iquen Tyo'ts'onho' na conduiho' cüentaa' nquii jon, ndo' mantyi yo ncüii cüii ts'an na minyuuchen na m'aan juu na njon jndyi ntyjii juu Jesucristo, nquii jon na conduihin na itye'ntjon jon nan'ñeen ndo' mantyi jaa.

³ Tyëehë Tyo'ts'on yo nquii Jesucristo na conduihin na itye'ntjon jon jaa, mac'an ndëëhan na juu naya na conduihin yo nin'juu na tajñuaan' ts'onhan, cyahan na jndyentyichenhan' na ncy'onho' cüenta.

Ncyaa Pablo naya Tyo'ts'on

⁴ Nquii Tyo'ts'on na matsit'man' ja, 'io 'io man-cya na yahin ntyja 'naanho' ng'e juu naya na condui jon na ncy'a jonhan' quii' n'onho' ntyja 'naan' nquii Jesucristo.

⁵ Ee ntyja 'naan' juu naya na conduihin, taquin-tyja na t'man vaa na ityio jon jn'aanho', jo' ya jndyi conan'neinho' ndëë nn'an ntyja 'naan' na vantyja n'onho' Jesús, ndo' mantyi yo na covaa' n'onho' tsochen jñ'oon 'naan' jon.

⁶ Ndö' vaa ng'e jñ'oon na tonan'nën jndyoyú ntyja 'naan' Cristo quii' nt'anho', juuhan' itsi'manhan' na jndë scüejndyohan' na cotsam'anho' na contjotyenho' ntyja 'naan' jon.

⁷ Mang'e jo', juu naya na itsiquindaa' Tyo'ts'on ts'an cha' condëë ityentjon juu nnon jon, min'ncüii nnonhan' tyi'quitsitjahan' 'o' viochen xjen na cominndoo' tcüiho' na ncüjee' ntcüe' nquii Jesucristo na conduihin na itye'ntjon jon jaa.

⁸ Manquiintyi jon ntsinchu' jon tsoñ'en ntyja 'naanho' cha' juu xjen ya ndyö ntcüe' jon na ntco'xen jon nn'an ntyja 'naan' jnanhan, ngüentyjee' 'o' na tonnon jon na tavijnan nan'xuanho'.

⁹ Nquiintyi Tyo'ts'on na conduihin na itsiquindë jon tsoñ'en na itsijnda' jon, manquii jon iqueen' jon 'o' na quinan'jonho' yo jnda jon Jesucristo, majuu jon conduihin na itye'ntjon jon jaa.

Nn'an tsjoon Corinto na vantyja n'onhan Cristo, tyi'tjon' m'adhan

¹⁰ 'O' ntyjë na vantyja n'onho' ta Jesucristo, yo xuee' jon mac'an vi naya'ñeen ndëëho' na xoncüii ro quinan'cüejonho' jñ'oon yo ntyjeho', ee tyi'quichuhan' na ve vaa na m'anho'. C'onho' na ya ngioho' yohan, ndo' mantyi ninncüii quinan'tiuho' yo nquii jon ng'e nnda' vaa nt'ue ts'on jon.

11 'O' ntyjē, nnda' vaa matsjö ndēēho' ee jndē jndyi jñ'oon jndyue nn'an vaa' Cloé na conan'jndyeho' jñ'oon yo joo ntyjeho' na vantyja n'on.

12 Ndo' vaa na matsjö ntyja 'naan' juu jñ'oonva'. Ñ'enho' na condueho': "Já conan'jñon ntyja 'naan' Pablo", Majo' ñ'en ntyjeeho' conduehan: "Aa já conan'jñon yo Apolos", Ndo' mañoon ntyjeho' conduehan: "Aa já yo Cefas na conan'jñon'", Ndo' mantyi ñ'enho' na condueho': "Aa já xia'ntyti yo nquii Cristo na conan'jñon."

13 Ndo' na condueho' jñ'oonmin', ¿Aa jndye Cristo m'aan na nndēē nnan'n'manhan 'o' jnan na nan'xuanho'? Min chito ja na jñon nn'an tsonjn'aan cha' cü'iö ntyja 'naan' jnanho'. Ndo' mantyi min chito yo xuē na jnt'ēho'.

14 Ncya ya Tyo'ts'on na xia'ntyti Crispo yo Gayo na siquint'ē.

15 Ndo' na nnda', ta'nan ts'an na nndēē ngitso na jndēē' juu yo xuē.

16 Ndo' mantyi mavañjoon' ts'ön na siquint'ē Estéfanos yo nin'nn'an vaa' jon, majo' taviquiñjonntyichen ts'ön na aa m'aan ncüiichen ts'an na siquint'ē.

17 Ng'e tyi'co'ua Cristo ts'ian nnön na quit-siquint'ē nn'an. T'ua jon ts'ian nnön na incyaa jñ'oon naya 'naan' jon ndēē nn'an. Majo' chito mats'a juu ts'ian'ñeen yo jñ'oon na jnda' xquēn ncö cha'xjen cont'a nn'an tsonnangue, ee xe na aa nnda' vaa mats'a, ntscu'han' na ncüaa' n'on nn'an na njon jndyi tsixuanhan' na tue' Cristo nnon tsonjn'aan.

Cristo conduihin najndei Tyo'ts'on ndo' na jnda' xquen jon

¹⁸ Coninncyá jñ'oon ndëë nn'an ntyja 'naan' na tue' Cristo na taquiñoon jon tsonjn'aan cha' na ntsinduu' jon jnan nn'an. Nn'an na cotsu ñuaanhin cotji'hin cüentaa na juu jñ'oon'ñeen ve' jñ'oon tsan'han'. Majo' ntyja njan nquë na itsin'man Tyo'ts'on ñuan njanhan, juu jñ'oon'ñeen conduihan' najndei na tsixuan nquii jon.

¹⁹ Cha'xjen jñ'oon' jon na jndui tivio itsohan': Ja ntsity'ui jñ'oon na jnda' nquen nn'an na jen ngiohan.

Ndo' joo jñ'oon na cotji'hin cüenta na njon jndyihan', nts'a na ve' jn'aanhan'.

²⁰ Ng'e na tso jon na nda', nque nn'an na jndye 'nan ngiohin, iju'cjehan'hin. Ndo' mantyi nn'an na jndye nnon na ndëë nduehin nchu vaa na co-vaa' n'onhan, min tyi'xe'caquee' cüentahan' ntyja 'naanhan na tonnon Tyo'ts'on, min nque nn'an tyi'quinan'jonhan ntyja 'naan' jon. Ee jñ'oon na mayuu' jndë si'man jon na tsoñ'en na jnda' nquen nn'an, ji ve' jñ'aanhan'.

²¹ Tyo'ts'on m'aan jon na jnda' xquen jon. Ntyja 'naan'han' itsijnda' jon na joo nn'an na cotji' nquehan cüenta na m'anhan na jnda' nquenhan, tyi'je'cüaa' n'onhan nchu vaa tsixuan jonhan'. Majo' nque nn'an na vantyja n'on jñ'oon na coninncyá, tēvee' nchjii jon na itsin'man jon ñuaanhin ntyja 'naan' juu jñ'oon'ñeen. Ndö' vaa its'aa jon min na m'an nn'an na cotji'han cüenta na juu jñ'oon'ñeen, ve' jñ'oon tsan'han'.

²² Ee nque nn'an judíos cotanhin ndë na quint'á ncüii cüii nnon na tyi'je'quinduihan' na ve' ntyja

'naan' juu najndei nquii ts'an cha' ngantyja n'onhan Tyo'ts'on. Ndo' joo nn'an na chito tsjan nn'an judíos conduihan, joochan cotanhin na quinan'nén jñ'oon na ntsi'manhan' na jnda' nguën cha' ntyja 'naan'han' ngantyja n'onhan.

²³ Majo' já coninncyá jñ'oon na t'ion nn'an Cristo tsonjn'aan cha' ndëë ntsin'man Tyo'ts'on ñuan njanhan. Majo' nque nn'an judíos, xjen na condyehan juu jñ'oon'ñeen, itsijonhan' ntyja 'naanhin cha'vijon ts'an na ngaquiñjon tsjö' x'ee juu na nninnquehin. Ndo' mantyi joo nn'an na chito tsjan nn'an judíos conduihan, cotji'hin cüenta na juu jñ'oon na conincyá, ve' jñ'oon tsan'han'.

²⁴ Majo' ntyja njan jaa na iqueen' Tyo'ts'on, tanin min xe na aa nn'an judíos condui jaa, ndo' aa nn'an na mañoon tsjan, ñoncyá cotji' cüenta ntyja 'naan' juu jñ'oon'ñeen. Xia'ntyi conan'nën ntyja 'naan' Cristo na condui jon juu najndei na tsixuan nquii Tyo'ts'on na itsin'man jon ñuaan nn'an. Juu jñ'oon'ñeen tsi'man jndyoyuhan' na conduihin jnda' jndyi xquen jon.

²⁵ Ee juu na cotji' nn'an cüenta na tyi'xe'cüijnt'ue ntyja na jnda' xquen nquii Tyo'ts'on, juuhan' itsi'manhan' na jnda' xquen jon, t'manntyichen conduihan' chito juu na jnda' nquen nn'an. Ndo' juu na cotji' nn'an cüenta na ta'nan najndei conduihin na tyincyaa jon na tue' Cristo nnon tsonjn'aan, juuhan' na jndeintyichen conduihan', chintyi juu najndei na nan'xuan nn'an.

²⁶ 'O' ntyjë na vantyja n'onho' Cristo, cañjooon' n'onho' nchu vaa na tom'anho' navendyee xjen na tqueen' Cristo 'o' na quinan'jonho' yohin. Ntyja

'naan' na cotji' nque nn'an cüenta, tyi'jndyeho' na conduiho' nn'an na jnda' nquen. Mantyi min tyi'jndyeho' conduiho' nn'an na cotoxen. Min tyi'jndyeho' na tuiho' nda nn'an na t'man condui.

²⁷ Nn'an na m'an ntyja 'naan' tsonnangue cotji'hin cüenta na tayuu jnt'ueho'. Majo' nquii Tyo'ts'on icüji jon 'o' na conduiho' cüentaa' nquii jon. Its'aa jon na nnda' cha' joo nn'an na cotji' nquehin cüenta na jnda' jndyi nquenhan, ntscüejnaan'han'hin. 'O' na tyi't'man conduiho', icüji jon 'o' cha' nque nn'an na cotji'han cüenta na njon jndyi conduihin, ntscüejnaan'han'hin.

²⁸ Nque nn'an na tyi'njon nan'xuan, icüji jon na conduihan cüentaa' nquii jon, yo nin'nn'an na tyi'cuee' n'on nn'an joohan. Mantyi 'o' na tyi'quindue nn'an 'nanho', icüji jon 'o' cüentaa' nquii jon cha' nts'aa jon na tyi'njon joo nn'an na cotji' nquehin cüenta na nan'xuan jndyihin najndëhin.

²⁹ Mannda' its'aa jon cha' ta'nan ncüii ts'an na ndëe ntsintsahin ntyja 'naan' nquii juu na tonnon jon.

³⁰ Xeng'e ntyja 'naan' nquii Tyo'ts'on na conduiho' nn'an na m'an ntyja 'naan' Cristo Jesús. Ee ntyja 'naan' nquii jon covaa' n'onho' juu na jnda' xquen jon. Nquii jon iquen jon 'o' na tajnan nan'xuanho'. Ntyja 'naan' jon conduiho' ñuan nquii'. Ndo' mantyi na conduiho' nn'an na sijnda ntcüe' Tyo'ts'on.

³¹ Mang'e jo', tyi'nan'ntsa jaa ntyja njan nquëhë, majo' quint'aha cha'xjen itsiquindy juu jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui. Itsohan': "Juu ts'an na nin'quitsintsahin ndëe nn'an, quitsinin juu ntyja

'naan joo ts'ian t'man na its'aa Tyo'ts'on yohin.”

2

Jñ'oon ntyja 'naan' na jñon nn'an Cristo tsonjn'aan

¹ 'O' ntyjë na vantyja n'onho' Cristo, cañjoo' n'onho' juu xjen na tyjë na m'anho' na ntsiquindyiho' juu jñ'oon' Tyo'ts'on na conduihan' na mayuu'han', chito totsineñ ndëëho' jñ'oon na jndyaa' na ncüaa' ts'on ts'an, min chito cha'xjen jñ'oon na concya nn'an tsonnangue na conan'ntsa nquehan nchu vaa na nan'xuanhin na jnda' nquenhan.

² Ee jndë sitiü ya na viochen xjen na nc'ön yoho', xia'ntyï ntsineñ ndëëho' ntyja 'naan' Cristo, nquii jon na jñon nn'anhin tsonjn'aan.

³ Xjen na tyjë na m'anho', tom'aan' jndyi ts'ön na aa ndëë nts'a, totsincyaa'han' ja ata toviqijnty'e ja.

⁴ Ndo' juu xjen'ñeen na toninncyaa jñ'oon ndëëho', min tatijnt'ue ja jñ'oon na jaa' jndyi. Min tatotsineñ ndëëho' cha'xjen conan'nein joo nn'an na jnda' jndyi nquen. Xia'ntyï toninncyaa jñ'oon ndëëho' na tyincyaa Espíritu Santo nnön yo ntyja 'naan' juu najndeï na condui nquii Tyo'ts'on. Joo jñ'oon'ñeen tijnt'ue jonhan' quityquii' n'onho'.

⁵ Tots'a na nnda' cha' juu na vantyja n'onho' Cristo, c'oonhan' ntyja 'naan' juu najndeï na condui nquii Tyo'ts'on, chito ve' ntyja 'naan' jñ'oon na totsineñ ndëëho' yo na jnda' xquën.

Ntyja 'naan' nquii Espíritu Santo ncyaa Tyo'ts'on na ngüajnaan' ts'anhin

⁶ Já nn'an na i'ua Cristo ts'ian ndě, nque nn'an na jndě tquehin ntyja 'naan' na vantyja n'onhan Tyo'ts'on, conan'nén nděë nan'ñeen yo jñ'oon na jnda' nquén. Majo' juu na jnda' nquén, tyi'quitsixuanhan' cha'xjen juu na jnda' nquen nn'an tsonnangue, min chito cha'xjen na jnda' nquen nque nn'an na cotoxehin nan'ñeen, ee juu na conduihan na cotoxehan vantycüiian'.

⁷ Tivio vitjachen na ntquen Tyo'ts'on tsonnangue, t'oon jon na jnda' xquen jon na ntsin'man jon ñuan njanhan cha' ya ro nc'ön. Majo' nque nn'an na tom'an ndyu na toxehin, iscu'han' nděëhan ntyja 'naan' ts'ian na its'aa jon na itsin'man jon ñuan nn'an. Majo' naneihin ngiöhan', ndo' conan'quindyí nn'an ntyja 'naan'han'.

⁸ Nque nn'an na cotoxen tsonnanguevahn, ta'nan taa' n'onhan na nnda' vaa na sijnda' Tyo'ts'on, ee xe na aa taa' n'onhinhan', nquii jon na conduihin na quityentjon jon tsoñ'en na taquintyja na t'man tsixuan jon, tyí'xe'quit'ionhan jon tsonjn'aan.

⁹ Majo' ntyja 'naan na tui na nnda', vaa jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui tivio na itsohan':

Joo nn'an na ve'ngiohan Tyo'ts'on, jndě sijnda' jon ncüii nnon naya cüentahin na min'jon tacondyiaa' ts'anhan',

min ta'nan jñ'oon condyii ts'an ntyja 'naan'han',
min na tacotsitiu ts'anhan'.

¹⁰ Majo' 'o' ntyjě na vantyja n'onho' Cristo, juu jñ'oonva' na ndyu na toxehin tyi'condye nn'an ntyja 'naan'han', nděë jaa jndě si'man Tyo'ts'onhan'. Ee nquii Espíritu Santo, chen jndyi

itsi'man jon joo jñ'oon na itsijnda' Tyo'ts'on na tyi'quindio nn'anhan'.

11 Ee tanin ts'an na nchjii nchu vaa na ndyii' ts'on ncüiichen tyje juu. Xia'ntyi nquii ts'an na iquen nquii cüenta nchu vaa na itsiquindyihan' quii' ñuaan' juu, juu ntyjii ntyja 'naan'han'. Mannda' ro vaa na itsijonhan' ntyja 'naan' Tyo'ts'on. Xia'ntyi nquii Espíritu Santo ntyjii ya jon nchu vaa ndyii' ts'on Tyo'ts'on.

12 Nque nn'an tsonnangue m'aan' n'onhan nchu vaa na tsixuanhan', majo' jaa tyi'concyaa Tyo'ts'on na nan'xuan ntyja 'naan'han'. Nquii jon jndë tyincyaa jon na coy'ön cüenta nquii Espíritu na jndë jñon jonhin cha' condëë covaa' nn'ön tsoñ'en nnon na ncyaa jon ndëë.

13 Nque nn'an tsonnangue covijnt'uehan joo jñ'oon nchu vaa na jnda' nquen nquehan cha' cantyja n'on nn'an jñ'oon na coninncyahan. Majo' já tyi'cont'á na nnda'. Já conan'nch'ú jñ'oon naya 'naan' Tyo'ts'on ndëë nque nn'an na conan'xuanhan nquii Espíritu Santo. Ninnquii'chen covijnt'ue já jñ'oon na itsi'man jon na conan'mán ndëëhan.

14 Juu ts'an na tyi'tsixuan Espíritu Santo, tyi'nin'cy'oon juu cüenta jñ'oon na itsijnda' jon. Ee ve' jñ'oon tsan'han' nchjii juu, min ndicüaa' ts'on juuhan'. Nnda' vaa na iquenon juu ee xia'ntyi ntyja 'naan' nquii jon, nndëë ncüji' ts'an cüenta nchu vaa itsi'man joo jñ'oon'ñeen.

15 Ng'e nquii ts'an na tsixuan juu Espíritu Santo, condëë icüji' juu cüenta ntyja 'naan' tsoñ'en, majo' juu ts'an na tyi'tsixuan Espíritu, je'quindëë ncüji'

juu cüenta ntyja 'naan' na vam'aan ts'an na condui nquii Espíritu.

¹⁶ Cha'na juu jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui tivio na itsohan': "Nquii Tyo'ts'on na ico'xen jon jaa, ta'nán ts'an na ívaa' ts'on nchu vaa na itsitiu jon. Tanin juu na nndëë ntsi'man nnon jon."

Nnda' itsiquindyi juu jñ'oon'ñeen. Majo' jaa na nan'xuan Espíritu Santo, nquii Cristo itscüenon jon jñ'oontiu 'naan' jon nguën.

3

Condui jaa nn'an na cotye'ntjön nnon Tyo'ts'on

¹ 'O' ntyjë na vantyja n'onho' Cristo, xjen na vejndyee tyjë na m'anho', tatyincyaaahan' na chen jndyi ninncyaa jñ'oon' Tyo'ts'on ndëëho' ng'e taty'onho' cüenta joo jñ'oon na itsi'man Espíritu Santo. Tcanhan' na quitsinën ndëëho' cha'xjen ndëë nque nn'an na tyi'c'onhan nacje 'naan' Tyo'ts'on, cha'vijon ndëë yotsca na vantyja n'on Cristo.

² Mang'e jo', totsi'man ndëëho' jñ'oon ntyja ya ro. Joo jñ'oon'ñeen itsijonhan' joochan' cha'vijon ndaatsu na itei' ncüii yujnt'a ng'e ndiquindëë ntquii juu si'. Nnda' vaa tots'a ee jndye jñ'oon ndiquitquen yaho' cüenta, min naneihin ninvaa na ndicy'onho' cüenta joo jñ'oon na majnda'chen ts'on.

³ Mantyi naneihin ninvaa na cotsam'anho' cha'xjen cont'a nn'an na nan'xuanhan ntyja 'naan' juu tsonnangue. Ee xjen na conan'tëë' n'onho' ntyjeho', ndo' ya na conan'ntja'ho' yohan, itsi'man jndyoyuhan' na cotsam'anho' quityquii' na tsixuan tsonnangue. Ninvaa na cont'aho'

cha'xjen cont'a min'cya ro nn'an na tyi'c'onhan ntyja 'naan' Tyo'ts'on.

⁴ Ee ñ'enho' na condueho': "Ja yo Pablo matsijön", Ndo' ñ'enho' na condueho': "Ja matsijön yo Apolos", Ndo' na condueho' na nnda' itsi'man jndyoyuhan' na itsijonhan' ntyja 'naanho' cha'xjen joo nn'an na tyi'c'onhan ntyja 'naan' nquii Tyo'ts'on.

⁵ Nquii Apolos ¿Nin conduihin? Ndo' ja Pablo ¿Nin condui ja? Nquě xia'ntyi condui já nn'an na cotye'ntjon nnon Tyo'ts'on na ntyja 'naan' juu ts'ian'ñeen tentyja n'onho' nquii Cristo, cha'xjen t'ua jon ts'ian ndě ncüii cüii já.

⁶ Itsijonhan' ntyja nján cha'vijon ts'an na jnon' 'nan tsjan ndo' ncüiichen ts'an ityii' juu ndaahan'. Ja jn'ön jñ'oon' Tyo'ts'on quii' nt'anho', ndo' juu Apolos jnděcya cha'vijon tyii' jon ndaahan', majo' nquii Tyo'ts'on s'aa na t'onhan' ndo' vaguehan'.

⁷ Mang'e na nnda', juu ts'an na inon', min tyi'njon conduihin, min juu ts'an na ityii' ndaahan'. Xia'ntyi nquii Tyo'ts'on njon conduihin ee nquii jon its'aa na co'onhan' ndo' vaguehan'.

⁸ Juu ts'an na inon', nincüajon conduihin yo nquii ts'an na ityii' ndaa, ndo' ncüii cüiihan ndyion Tyo'ts'onhan xi'ncüii ts'ian na jndě tont'ahan.

⁹ Ndo' xia'ntyi nquii jon t'man conduihin. Ee ja ndö yo nquii Apolos, xia'ntyi condui já nn'an na conan'jön yo jon quityquii' juu ts'ian 'naan' jon, ndo' 'o' conduiho' cha'vijon ncüii tyuaa na jndě s'aa ts'an ts'ian 'naan' jon. Ndo' mantyi itsijonhan' 'o' cha'vijon ncüii v'aa na condëhan' cha'xjen na nt'ue ts'on nquii jon.

¹⁰ Ntyja 'naan' juu v'aavahin, condui ja

cha'vijon ncüii albañil na jnda' xquen. Ntyjantyi naya na incyaa Tyo'ts'on nnön, matsi'man jñ'oon naya 'naan' jon ndëëho'. Itsijonhan' juu ts'ian'ñeen cha'vijon na itsia ts'an tsjaan' v'aa ndo' ncüiichen ts'an itsivahan'. Ncüii cüii ts'an na itsia v'aa, icanhan' na c'oon' ya ya ts'on juu nchu vaa na ngaquindëhan'. Mantyi já na cotye'ntjõn nnon Tyo'ts'on, icanhan' na quitquën yá cüenta nchu vaa na conan'mán jñ'oonmin' ndëë nn'an.

¹¹ Ndö ro jñ'oon na matsjö, nquii Jesucristo con-duihin cha'vijon tsjaan' v'aa. Mang'e jo' ta'nan ncüiichen jñ'oon na ntyja 'naan'han' ntquenhan' ts'an na conduihin jnda Tyo'ts'on.

¹² Juu jñ'oon'ñeen conduihan' x'ee jñ'oon. Nacjoo'han' ndëë ntsiquindë ts'an ts'ian yo jñ'oon na njonhan' cha'na s'onijan oo s'onxuee oo yo ntjõ' na njon jndyi. Oo mantyi ndëë ninjnt'ue ts'an n'oon ntcaa' oo yo jndë ndyue' oo yo nin'ntyu.

¹³ Majo' 'io cha juu xjen na nndyo nnda' Jesucristo, juu xjen'ñeen ntsi'man Tyo'ts'on nchu vaa tsixuan ts'ian na jndë tots'aa ncüii cüii ts'an. Juu xjen'ñeen ts'ian na tots'aa ts'an ngüenonhan' quii' chon t'man ee ntco'xen Tyo'ts'onhan'. Ndo' juu ts'ian'ñeen, xe na aa ntcohan', ntsi'manhan' na tatijnt'ue 'nan na tots'aa juu, majo' xe na aa tyi'ntcohan', yajo' ncüaa' ts'on juu na tijnt'ue juu ts'ian na tots'aa juu.

¹⁴ Xe na aa juu ts'ian na tots'aa juu, tyi'ntSCO chon'ñeenhan', jo' nninncyaa Tyo'ts'on na ncy'oon juu cüenta naya 'naan' juu ntyja 'naan'han'.

¹⁵ Majo' xe na aa ntco ts'ian na tots'aa juu, juuhan' ngitsuhan'. Ntsin'man Tyo'ts'on ñuaan tsan'ñeen, majo' cha'vijon ve' yo nc'ua nndui' juu

quii' chon'ñeen.

16 Cañjoon' n'onho' na conduiho' vaa' Tyo'ts'on ndo' juu Espíritu na condui nquii Tyo'ts'on m'aan jon quii' n'onho'.

17 Mang'e na nnda', xe na aa m'aan nin juu na ntsi'ndaa' juu vaa' Tyo'ts'on na ndyuii'han', nts'aa jon na ngitsu tsan'ñeen, ee vaa' jon ji'ua conduihan' ndo' nqueho' conduiho' juu v'aa'ñeen.

18 Tyi'nan'vi'nn'an nqueho'. Xe na aa m'aan nin juu quii' nt'anho' na itsitiu juu na jnda' jndyi xquen juu, cha'xjen nque nn'an tsonnangue cotji' nquehan cüenta na m'anhan na jnda' jndyi nquenhán, tyi'ya na nnda' m'aan' ts'on juu. C'oon juu na cha'vijon ts'an na tyi'jnda' xquen cha' ntyja 'naan'han' nndëë nduihin ts'an na mayuu' na jnda' xquen.

19 Ee tonnon nquii Tyo'ts'on juu jñ'oon na jnda' nquen nn'an tsonnangue, ve' jñ'oon tsan'han' nchjii jon. Ee vaa jñ'oon' jon na jndui tivio na itsohan': "Juu na jnda' nquen nn'an tsonnangue, maninjuuntyihan' ninjnt'ue Tyo'ts'on na quit'uiihan' nan'ñeen."

20 Ndo' mantyi vaa ncüiichen jñ'oon' jon na jndui tivio na itsohan': "Nque nn'an na cotji'hin cüenta na jnda' nquenhán, nquii Tyo'ts'on icüji' jon cüenta na ve' jn'aan na nnda' vaa na ndyii' n'onhan."

Ndö' vaa na conan'quindyi jñ'oonmin'.

21 Mang'e na nnda', já na coninncyá jñ'oon' Tyo'ts'on, min'ncüiicho' tyi'ndueho' na t'manntyi condui cüii já, chichen ncüiichen ntyjë. Ee tsoñ'en já condui já nn'an na cotye'ntjõn ndëëho'.

22 Min na aa maja Pablo, min Apolos, min Pedro, tsoñ'en na sijnda' Tyo'ts'on conduihan naya 'naanho'. Juu tsonnangue conduihan' naya 'naanho', mantyi ntyja na cotando' 'o' ndo' yo na covjeho', mantyi 'nan na coquenonho' nanein ndo' 'nan na ntquenonho' 'io cha, tsoñ'engan' conduihan' naya 'naanho'.

23 Ndo' 'o' conduiho' ntyja 'naan' Cristo, ndo' nquii jon conduihin ntyja 'naan' Tyo'ts'on.

4

Ts'ian na i'ua Jesucristo ndëë nn'an

1 Já na condui nn'an na cotye'ntjön nnon Cristo, ndö vaa na icanhan' na c'oon' n'onho' ntyja nján. Jñ'oon' Tyo'ts'on na tyí'cotsi'man jonhan' ndëë nn'an ndyu na toxen'chen, nanein jndë i'ua jon ts'ian ndë na coninncyáhan' ndëë nn'an.

2 Ndo' mangioho' na itsijonhan' jon cha'vijon ncüii patrón, ndo' juu ts'an na ityentjon nnon patrón, icanhan' na cüanguee' juu ts'ian na i'ua jon nnon juu.

3 Ntyja njan ndö, ta'nan itsi'ndaa'han' nchji nchu vaa cotji'ho' cüenta ntyja 'naan' juu ts'ian 'naan' Tyo'ts'on na mats'a oo mañoon vendye nn'an nchu vaa cotji'han cüenta ntyja 'naan'han'. Ee xia'ntyí nquii ta Jesús conduihin na ntco'xen jon ja ntyja 'naan' juu ts'ian na mats'a.

4 Min xe na aa mavicjé quii' ñuan njan na matsiquindë juu ts'ian na i'ua jon nnön, chito ng'e aa na nda', jo' itsi'manhan' na ya matsiquindëëhan'. Nquii Jesucristo na itye'ntjon jon ja, nquii jon ncüji' jon cüenta na aa vaquinjon' na mats'a.

⁵ Mang'e jo', tyi'nt'aho' na cje ro cotji'ho' cüenta na aa itsiquindë ncüiichen ts'an. Cüendoo' 'o' na cüjee' jndyee nquii ta Jesús. Yajo' tsoñ'en nn'an na tont'ahan 'nan natyia na ve' nty'iu, ntco'xen jonhan ntyja 'naan' jnanhan yo ncüii cüii nnon na tyi'jndyoyu na tonan'tiuhan quii' n'onhan. Ndë jo' nquii Tyo'ts'on ndyion jon nn'an ncüii cüii nnon 'nan na jndë tont'ahan.

⁶ 'O' ntyjë na vantyja n'onho' Cristo, jndë matsinën jñ'oonva' ndëëho' ntyja njan yo juu Apolos, cha' ntejndeihaan' 'o'. Mats'a na nnda' cha' ntsavaa' n'onho' na tangüenoon'ho' nchu vaa na itsi'man jñ'oon' Tyo'ts'on. Min'ncüii 'o' tyi'nc'oon' ts'on juu na njonntyichen condui ncüii ts'an na ncyaa jñ'oon' Tyo'ts'on, chito ncüiichen tyje juu.

⁷ Ee tanin juu tqüen 'u' na njonntyichen tsixuan'. Ee nquii Tyo'ts'on tyincyaa jon tsoñ'en na vaquinjon' ntyja 'nan'. Ndo' xe na aa vaa ncüii nnon na tyincyaa jon na matsixuan', tyi'quichuhan' na matsintsa 'u' na cha'vijon vaa na vaquinjon' ntyja 'nan' ncu'.

⁸ 'O' cotji' nqueho' cüenta na min'ncüii nnon tacotsitjahan' 'o' na conduiho' ntyja 'naan' Cristo. Cochue' n'onho' na cotji'ho' cüenta na itsijonhan' 'o' cha'vijon nantya. Conan'tiuho' na conduiho' cha'vijon nn'an na cotoxen nn'an tsonnangue min nquë tyi'quijnt'ue já quii' jñ'oon'ñeen yo 'o'. Ya jndyi xe na aa conduiho' nn'an na cotoxenho' nn'an cha' mantyi já nan'jõn já yo 'o' yo juu ts'ian'ñeen.

⁹ Its'aahan' nchji na jndë tqüen Tyo'ts'on na njonchen tsoñ'en nn'an, chichen já nn'an na cot-say'õn yo jñ'oon na toninncyaa Jesús. Ee itsijon-

han' já cha'vijon ts'an na jndë tijnda'tyen na cue' juu tondëë nn'an, cha'vijon ncüii na ve' cojnty'iato nn'an tsonnangue ndo' mantyi nque ángeles na m'an tondye.

¹⁰ Ng'e na m'án já ntyja 'naan' Cristo, cotji' nn'an cüenta na nan' nquén, majo' nqueho' cotji' 'o' cüenta ntyja 'naanho' na jndye jndyi covaa' n'onho' ntyja 'naan' jon. 'O' cotji'ho' cüenta na já tyi'jndë yo juu na vantyja n'ón, majo' nqueho' nan'xuanho' na m'an jndyihó' na jndëho' na vantyja n'onho' jon. Cont'a nn'an na tyi'cuee' n'onhan já, majo' 'o' njon jndyihó' ngiohin.

¹¹ Já ata xjen neinhin coquenón na itsitjahan' 'nan na ntcü'á yo na ncüé ndo' mantyi ndiaa na ntcüé, cotja' nn'an já, cotsam'án cha'vijon ts'an na tyi'jnda' vaa'.

¹² Itscüejndyaa'han' já na cont'á ts'ian cha' nta'ntjón 'nan na ntcü'á . Xjen na cotyiojñ'oon' nn'an já, majo' cotán nnon Tyo'ts'on na quityio jon jn'aan nan'ñeen. Xjen na conty'e nn'an já, majo' conan'quii n'ón.

¹³ Ndo' mantyi ya na conan'nein nn'an jñ'oon tsan' ndë, conan'ntcü'ë jñ'oon ya ndëëhan. Ata xjen neinhin coquenón nan'min', nque nn'an cont'ahan na condui já cha'vijon to' na cotyque'tohinhan'.

¹⁴ Chito macüji jñ'oonmin na quitscüejnaan'han' 'o'. Macüjihan' cha' quitsi'manhan' ndëëho' nchu vaa nquii nc'onho' ee na conduiho' cha'vijon ntsinda ncö na t'man vaa na vi'nchjiho'.

¹⁵ Majo' min xe na aa c'on cha'na nqui min nn'an na conan'manhin ndëëho' nchu vaa na quitsanan'jonho' yo Cristo, xia'ntyí ninncüii ts'an con-

duihin tyeho' ntyja 'naan' jon. Ng'e na tyincyja ja jñ'oon naya 'naan' Cristo ndëëho', jo' na condui ja tyeho'.

¹⁶ Mang'e jo', matsiqui'man' jaho' na cha vaa na cotquenho' cüenta na jöntyja ntyja 'naan' nquii Cristo, majo'ntyi quint'aho'.

¹⁷ Mang'e na nnda', jndë t'ua ts'ian nnon Timoteo na cja jon na m'anho', conduihin cha'vijon jnda ncö ndo' njon jndyihin nchji. Xoncüe ts'on jon na vantyja ts'on jon Jesucristo. Tyi'ncüii cüii tsjoon yuu na majöncyja jñ'oon naya ntyja 'naan' Jesucristo, matsi'man' ndëëhan nchu vaa na icanhan' na c'ön tsonnangue cha'xjen na nt'ue ts'on nquii Tyo'ts'on ng'e na vantyja nn'ön Jesús. Tsochen ntmaan' nn'an na vantyja n'on, mannda' vaa jñ'oon na mancyja ndëëhan. Juu Timoteo ntsinin nnda' juu ndëëho' jñ'oon na matsi'man'.

¹⁸ Ñ'en vendyeho' na cotji's'a nqueho' na condueho' na tyi'xe'cjö nnt'a tsjoonho'.

¹⁹ Majo' xe na aa nt'ue ts'on Tyo'ts'on, cje ro nguë na m'anho'. Ndo' nque nan'ñeen na cotji's'a nquehan ntyja 'naanhan, nty'ia nin najndei na nan'xuanhan, chito ve' xia'ntyi yo 'nan na conduehan.

²⁰ Ee chito xeng'e ya jndyi itsitjon' ts'an jñ'oon, jo' itsi'manhan' na itye'ntjon Tyo'ts'onhin. Ya na itye'ntjon jon ts'an, covijnt'ue jon tsan'ñeen cha' ntsi'man jon juu najndei na conduihin.

²¹ Quitji'ho' cüenta nin ncüii na ve jñ'oonmin na nt'ue n'onho'. ¿Aa nguë nnt'a na m'anho' na ntsity'ia 'o'? Oo ¿Aa nguë quii' nt'anho' yo jñ'oon ya na ntsi'manhan' na ve'nchji 'o'? ¿Aa chi yantychen na ncüan ja 'o' yo jñ'oon ya?

5

Juu ntyjeho' na ve' ndö' ro m'aan juu yo ncüiichen tsanscu, quitji'ho'hin

¹ Jndë jndyi jñ'oon na ncüii ntyje nqueho' m'aan juu yo ndyee t'man juu. Ndo' na nnda' vaa, t'man jndyi jnan na tsixuan tsan'ñeen. Min nque nn'an na tyi'covantyja n'onhin Tyo'ts'on min tyi'quint'ahin na nnda'.

² Majo' 'o' ninvaa na cotji's'aho' na cota'nguee'ho' na tonnon Tyo'ts'on, ndo' juu na nnda' vaa 'nan na m'aan quii' nt'anho', chuhan' na quitsichjoo' jndyihan' n'onho' na itsitja tsan'ñeen. Juu tsan'ñeen na nnda' its'aa juu, ijndei'han' na quitji'ho'hin quii' nt'anho' ndo' min tavininncyaho' na ntsijonntyichenhin yo 'o'.

³ Ja mayuu' tycya m'an yo 'o', majo' mats'a cha'vijon na ninm'an quii' nt'anho'. Jo' yo xuee' nquii ta Jesucristo na conduihin na ityentjon jon jaa, jndë tco'xën juu tsan'ñeen na tyia jndyi 'nan itsitjahin.

⁴ Xjen na ngatjonho' na nan't'maan'ho' ta Jesús, juu najndei na conduihin c'oonhan' yoho', yo juu ntyja 'naan' nquii Espíritu Santo, ndo' mantyi quitji' 'o' cüenta na m'an ja yo 'o'.

⁵ Ndo' juu xjen'ñeen quityioho' tsan'ñeen nt'ö Satanás. Na nt'aho'hin na nnda', nt'uiivi'han' sits'o 'naan' juu, majo' juu xjen na ndyö nnda' ta Jesús, ntsin'man jon ñuaan' tsan'ñeen.

⁶ Ndo' na nnda' vaa na conan'tjaho', tyi'ya na cotji's'a nqueho' na conduiho' nn'an na cota'nguee'. Juu jñ'oon na tyi'quitso nquii'han', cañjoon' n'onho' 'nan na itsi'manhan': "Tsquentë

min na chjovi'han' na itsitjon' ts'an quii' tsquen tyoo', majo' itsiquindëñ'engan' ninvaa tsquen tyoo'ñeen."

Mannda' vaa itsijonhan' juu jnan na vaa quii' nt'anho', min na ve' chjovi'han', majo' ntsi'ndaa'ñ'engan' 'o'.

⁷ Ndo' tsoñ'en 'nan na itsi'ndaa'han' 'o' na itsijonhan' juuhan' cha'vijon tsquentë, quitji'ñ'enho'han' quii' nt'anho'. Ee na nnan'quindëho' na nnda', yajo' ntsijonhan' 'o' cha'vijon juu tyoo' na tatsquentë taquee' na cocüa' nn'an judíos xjen na covee' ngeue pascua. Ee jndë sintju' Tyo'ts'on jnanho' yo neonon' Cristo xjen na tyincyaa jon na jnan'cuee' nn'anhin nnon tsonjn'aan. Conduihin Quitsman Chjo ntyja njanhan cha'xjen juu costumbre 'naan nn'an judíos xjen na covee' ngeue'ñeen.

⁸ Jo' chuhan' na quitsam'an na tonnon Tyo'ts'on yo na ji'ua nan'xuan ndo' yo na mayuu' cha' nndëë nnan'xuan cha'xjen na nt'ue ts'on jon. Ee nan'min' itsijonhan' joochan' cha'vijon tyoo' na tatsquentë tyii' ts'an na coninjnt'ue nn'an judíos xjen na covee' juu ngeue pascua. Ee tyi'quichuhan' na nc'oon' nn'ön ntyja 'naan' 'nan natyia oo min na nt'ahan', ng'e itsijonhan' joochan' cha'na tsquentë na ityii' ts'an quii' tsquen tyoo'.

⁹ Tji ja tson na scüenön na m'anho'. Nacjoo'han' tsjö na tyi'nan'jonho' yo nn'an na ve' ndö' ro m'anhän yo nn'an.

¹⁰ Majo' chito nin'quitsjö na tyi'nan'neinho' yo nn'an na conan'tja, cha'na nn'an na ve' ndö' ro m'anhin yo nn'an, oo min yo nn'an na conan'cjaa' n'onhan 'naan ntyjehan, oo min yo

nn'an na conty'ueehin, oo min yo nn'an na conan't'maan'hin ncüii 'nan na sia ts'an na cha'vijon conduihan' Tyo'ts'on. Ee xe na aa nnan'quindêho' na tyi'c'onho' quiii' nt'an nn'an na nnda' vaa na cotsam'an, tanchu ya na nnan'jndaho' 'nan na icanhan' 'o'.

¹¹ Ntyja 'naan' juu tson'ñeen, ndö vaa na nt'ue ts'ön na cüaa' n'onho'. Xe na aa m'aan ts'an na itso juu: Ja mavantyja ts'ön Cristo, majo' covityincyoo' na ve' ndö' ro m'aan juu yo ts'an, oo xe itscjaa' ts'on juu 'naan nn'an, oo xe na aa itsit'maan' juu 'nan na jnan'ya nn'an, oo xe na itsinin juu quintu najo nn'an, oo xe na aa tsanquindyihin, oo na ich'uee juu, min'chjo tyi'nan'jonho' yo juu tsan'ñeen, min na ntcüa'ho' yohin.

¹²⁻¹³ Nque nn'an na tyi'c'onhan nacje 'naan' Cristo, tyi'tsixuan na ja ntco'xën nan'ñeen yo 'nan na conan'tjahin. Nquii Tyo'ts'on conduihin na ntco'xen jonhan. Majo' joo nn'an na conduihan cüentaa' jon naijon na m'anho', 'o' nan'xuanho' na ngitoxenho'hin yo 'nan na conan'tjahin. Juu tsan'ñeen na nnda' vaa na itsitjahin, quitji'ho'hin quii' nt'anho'.

6

Nn'an na vantyja n'on Cristo, cotquenhin ntyje-han nnon ts'ian

¹ Ncüii 'o' je', ya na ndyiii' juu tyia' yo ncüiichen tyje juu na mantyi vantyja ts'on tsan'ñeen Cristo, cüa tyi'jnaan' juu na ngaquen juu jñ'oon nnon jüe, ndo' nquii tsan'ñeen min tyi'c'oon jon ntyja 'naan' Tyo'ts'on. Nquii ts'an na vantyja ts'on Cristo, yantychen na quitsiquindyii juu nque ntyje juu na

vantyja n'onhan jon na joohan quinan'jnda'han jñ'oon 'naan' juu.

² Cañjoon' n'onho' na nquëhë na condui jaa nn'an cüentaa' Tyo'ts'on, ngitoxën nn'an tsonnangue. Ndo' xeng'e na ngüentyja na ngitoxenho' nn'an tsonnangue, ndu na ndiquindëë na ngitoxenho' jñ'oonmin' na coquenonho' na min tyi't'manhan'.

³ Mantyi cañjoon' n'onho' na jaa ngitoxën ángeles 'naan' Tyo'ts'on. Mang'e na nnda', majndeichen nndëë nnan'jnt'aha joo jñ'oon na it'uiihan' jaa tsonnanguevahin.

⁴ Ndo' xjen na conan'ttja'ho' yo ncüiichen ntyjeho' na mantyi vantyja ts'on juu Cristo, yantyi na quit'uaho' ts'ian nnon ncüii ts'an na tyi't'man conduihin quii' nt'anho' na co'xen juu jñ'oon na it'uiihan' 'o'.

⁵ Ndö' matsjö cha' quitscüejnaan'han' 'o'. Xe'cantlyja ts'ön na ta'nän min'cüii ts'an quii' nt'anho' na jnda' xquen jon na nndëë ntsijnda' jon joo jñ'oon na it'uiihan' 'o' yo ntyjeho'.

⁶ Majo' 'o' mañoonchen 'nan cont'aho'. Ncüiiho' vja juu vats'ian, vaquen juu jñ'oon nacjoo' ncüiichen tyje juu na mantyi vantyja ts'on. Ndo' juu ts'ian'ñeen, cont'aho'han' na tondëë nn'an na tyi'covantyja n'on Tyo'ts'on.

⁷ Covityincyoo' jndyoyu na t'man vaa na conan'tjaho' na cotquenho' jñ'oon cjo ntyjeho' na mantyi vantyja n'onhan Cristo. 'U' ts'an na maquen' jñ'oon cjoo' ty'iu' na mantyi vantyja ts'on juu, yantyi na quintjo ntyji' min na tsu 'u' yo jñ'oon 'nan'. Yantyi na qui'ndyi' na icüji' tsan'ñeen 'nan'.

⁸ Majo' 'o' tyi'cuaa ya ngioho' na ngenonho' na

nnda'. Ata nque ntyjeho' na vantyja n'on Cristo, manquentyiho' cont'aho' 'naan na tyi'quichuhan' yohan, ata conty'ueeho' 'naan nan'ñeen.

⁹ Cañjoon' n'onho' na joo nn'an na cont'a 'naan tyia tyi'xe'ncyaa Tyo'ts'on na nnan'jonhan ntyja 'naan' na itye'ntjon jon. Tyi'nan'vi'nn'an nqueho', nque nn'an na ve' ndö' ro m'anhan yo nn'an, tyi'xe'ncyaa jon na nnan'jon nan'ñeen ntyja 'naan' juu na itye'ntjon jon, min nque nn'an na conan't'maan'hin 'naan na jnan'ya nn'an na cotji'han cüenta na nquii Tyo'ts'on conduihan', min nque nn'an na conda yahin yo nanntcu, min joo nannon na cont'ahinhan' yo ntyje nonhan,

¹⁰ Min nn'an na conty'uee, min joo nn'an conan'cjaa' n'onhan 'naan ntyjehan, min nn'an na cove na condyehin, min nn'an na conan'neinhin jñ'oon tsan' nacjo nn'an, min joo nn'an na cotji'hin 'naan nn'an na ve' conan'vi'nn'anhin nan'ñeen, joo nn'an na cont'a nan'min', tyi'xe'ncyaa Tyo'ts'on na nnan'jonhan ntyja 'naan' juu na ico'xen jon.

¹¹ Ndo' nqueho' ñ'enho' na tonan'jonho' yo ts'ian tyia'min', majo' naneinhin juu jnan na tonan'xuanho', jndë sintju' Tyo'ts'onhan', jndë tquen jon 'o' na nan'xuanho' ñuan nquii' na tonnon jon, ndo' mantyi jndë tquen jon 'o' na tajnan nan'xuanho' ng'e yo xuee' ta Jesucristo yo nquii Espíritu Santo na conduihin Tyo'ts'on na conan't'maan' jaa.

Juu si'ts'o 'naan' ts'an conduihan' vaa' nquii Espíritu Santo

12 Ndëe nts'aahan' na ncüii ntyjeho' na vantyja ts'on Cristo, ngitso juu cuaa nquii na nts'aa juu min'cya ro nnon na nt'ue ts'on juu na tyi'quitsixuanhan' jnan. Majo' tyi'quichuhan' na nts'aa juu 'nan na nt'ue ts'on nquii juu, ee juu na nt'ue ts'on juu, tyi'tsoñ'engan' ntejdeihan'hin. Min ja tyi'quichuhan' na nninn'cya na ncüii 'nan na mats'a na quenhan' xjen 'naan'han' ja.

13 Ngitso ts'an na vanaan na ntcüa' juu min'cya ro nnon 'nan na nt'ue ts'on juu, mave'jo' na sijnda' Tyo'ts'on na vaa tsiaa' juu. M'an nn'an mannda' vaa na conduehan. Majo' ve joo nan'min, ngüentyja xjen na nts'aa jon na ntycüiihan'. Ee chito na tqwen jon si'ts'o 'naan' ts'an cha' na ve'ndö' ro na nc'oon juu yo nn'an, tqwen jon si'ts'o njanhan cha' ntye'ntjön nnon Jesús. Ndo' juu na cotsam'an, ya na coninn'cya na co'xen jon tsoñ'en ntyja 'naan'han', yajo' ya jndyi ngiö.

14 Ntyja 'naan' juu najnde'i na condui nquii Tyo'ts'on, tyincyaa jon na tando' xco ta Jesús vi na jndë na jnan'cuee' nn'anhin, ndo' majo'nty'i nts'aa jon yo si'ts'o njanhan.

15 Cañjoon' n'onho' na juu si'ts'o 'naanho' conduihan' ncüii cüii nnon na quiñjon' si'ts'o 'naan' nquii Cristo. Mang'e jo' min'chjo tyi'quichuhan' na ncüii ts'an na conduihin si'ts'o 'naan' jon na ntsitjon'hin yo tsanscuntjaa'.

16 Ndo' mantyi cañjoon' n'onho' na juu ts'an na ntsitjon'hin yo ncüii tsanscuntjaa', ninncüii si'ts'o conduihin yo juu tsan'ñeen. Ee jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui tivio itsohan': "Ve nan'ñeen ninncüii si'ts'o conduihan."

17 Ndo' mantyi juu ts'an na itsijonhin yo ta Jesús,

ninncüii conduihin yo jon xeng'e yo ntyja 'naan' nquii Espíritu.

¹⁸ Yajo' quinan'tycyaa'ho' yo ncüii cüii nnon na ve' ndö' ro m'an nn'an yo ntyjehan. Mañoon nnon na itsitja ts'an tyi'it'uiihan' si'ts'o 'naan' juu, majo' ts'an na nc'oon juu yo ncüiichen ts'an na ve' ndö' ro, jnaan' tsan'ñeen it'uiihan' si'ts'o 'naan' juu.

¹⁹ Jñ'oon na mayuu' na juu si'ts'o 'naanho' conduihan' vaa' nquii Espíritu Santo na m'aan jon quii' n'onho' na nquii Tyo'ts'on tyincyaa na ty'onho' cüentahin. Mang'e na nnda', tyi'nan'xuanho' na ntquen nqueho' xjen ntyja 'naanho',

²⁰ Ng'e nquii Tyo'ts'on jndë sijnda jon 'o' yo ncüii na njon jndyihan'. Mang'e jo' nan'xuanho' na quinan't'maan'ho' jon yo ntyja 'naan' juu si'ts'o 'naanho'.

7

Cota'xee'hin nnon Pablo ntyja 'naan' na ngoco ts'an

¹ Nanein ntsjö ncüii ve 'ndyo jñ'oon ntyja 'naan joo jñ'oon na tjiho' nnon tson na jnancüanonho' na m'an. Jaa na nannon, yantyi na tyi'jnt'uë ntcu.

² Majo' jnaan' na jndye vaa na ve' ndö' ro m'an nn'an yo ntyjehan, jo' ncüii cüii tsans'a coco juu yo ts'an na ndiscuu' juu, ndo' ncüii cüii tsanscu coco juu yo ts'an na ndisaa' juu.

³ Nquii tsans'a, ng'e na conduihin saa' tsanscu, chuhan' na quitsiquindë tsan'ñeen nchu vaa na sijnda' Tyo'ts'on na c'oon juu yo scuu' juu. Ndo' mantyi nquii tsanscu na m'aan saa' juu, ng'e na conduihin scuu' jon, chuhan' na quitsiquindë

juu cha'xjen na sijnda' Tyo'ts'on na c'oon juu yo tsan'ñeen.

⁴ Nquii tsanscu na jndë toco, tyi'iquen juu xjen si'ts'o 'naan' juu, nquii saa' juu iquen jon xjenhan'. Min nquii tsans'a je', tyi'iquen jon xjen si'ts'o 'naan' jon, nquii scuu' jon iquen juu xjenhan'.

⁵ Ndo' ng'e na nnda', 'u' ts'an na m'aan sa', tyi'ntsintycüi' si'ts'o 'nan' nnon jon. Ndo' mantyi 'u' na m'aan scu', min tyi'ntsa' na nnda'. Majo' xe na aa nin'quinan'neinho' nnon Tyo'ts'on ncüii jñ'oon, vanaan na ntsacüentyjee'ho' na ntjon'ho' yo ntyjeho' cüantyi ro xuee, ndë jo' ntjon' nnda' 'o'. Ee xe na aa tyi'nan'veho' jñ'oonva', nninncyaho' na vanaan na juu Satanás ntyii' juu ng'ee juu 'o' na nan'tjaho' ng'e na tyi'quii n'onho'.

⁶ Chito na matsjö jñ'oonmin' ng'e na nin'quën xjen 'o', matsjöhan' ng'e na matsiqui'man' ja 'o'.

⁷ Ntyja njan ja, ya ntyji xe tsoñ'en 'o' ntyjë nön m'anho' cha'na ncö, majo' tyi'ninncüii xjen its'aa Tyo'ts'on yo jaa. Cüii ts'an ndaa' juu na ngoco juu, ndo' ncüiiichen ts'an mañoon nnon na ndaa' juu. Ncüii ncüii ts'an c'oon juu cha'xjen na incyaa Tyo'ts'on nnon juu.

⁸ Majo' 'o' nannon na tacotoncoho', ndo' mantyi 'o' nanntcu na ninnque, ndö jñ'oon na matsjö ndëëho'. Yantyi na quintjoho' na ninnqueho' cha'xjen na m'an ja.

⁹ Majo' xe na aa ndiquindëe na nnan'quii n'onho', cuaa nquii na ntoncoho' ee yantyi na ngoco ts'an, chito na nc'oon juu na ndiquindëe na ntsiquii ts'on juu.

¹⁰ Majo' ndëe 'o' na jndë toncoho', ndö jñ'oon na maquën ndëëho', majo' chito ja tquënhan', nquii ta

Jesús iquen jonhan', tyi'cüanaan na n'ndyii tsanscu saa' juu,

¹¹ Majo' xe na aa n'ndyii juu saa' juu, ijndei'han' na quintjohin na ninnquii juu, oo co' ya ntcüe'hin yo saa' juu. Ndo' mantyi nquii tsans'a, ijndei'han' na tyi'ntsityuii' jon tson na toncohin.

¹² Ndo' ndëe mañoonchen 'o' ntyjë, ndö jñ'oon na matsjö, majo' chito aa ta Jesús t'ua ts'ian nnön na quitsjöhan'. Xe na 'u' na vantyja tson', majo' scu' tyi'covantyja ts'on juu, xe nin'quintjohin yo 'u', ya jndyi na nnda', tyi'ntsityui' tson na toma'co' yohin.

¹³ Ndo' cüajon jñ'oon na matsjö ntyja 'naan' juu tsanscu na vantyja ts'on na m'aan saa' juu na tyi'covantyja ts'on tsan'ñeen Jesús. Xe na aa contjo nchjii tsans'a'ñeen na nc'oon juu yo scuu' juu, ya jndyi na nnda', tyi'ntsityuii' tsanscu'ñeen tson na toco juu yohin.

¹⁴ Ee nquii tsans'a na tyi'covantyja ts'on, ityii'han'hin ntyja 'naan' Tyo'ts'on xeng'e nquii scuu' juu vantyja ts'on juu. Ndo' mantyi nquii tsanscu na tyi'covantyja ts'on, ityii'han'hin ntyja 'naan' jon xeng'e saa' juu vantyja ts'on juu jon. Ee xe chito na nnda' vaa, ntsijonhan' ndahan cha'na joo nda nn'an na tyi'c'onhan ntyja 'naan' Tyo'ts'on. Majo' nda nn'an na chito ncha' vehan vantyja n'onhan Jesús, ityii' Tyo'ts'on joo ntyja 'naan' jon.

¹⁵ Majo' xe juu tsan'ñeen na tyi'covantyja ts'on juu, tyi'quintjo nchjii juu na ntjohin yo saa' juu oo scuu' juu, nndëe n'ndyehan ntyjehan. Ya na nnda' vaa, juu ntyjëehë na vantyja ts'on juu Cristo, min tsans'a, min tsanscu, juu jñ'oon

na toco'xenhan'hin na toncohin, jndë jndyaahin ntyja 'naan'han', ee iqueen' Tyo'ts'on jaa na tyi'ngichö tyia' yo nn'an.

¹⁶ Majo' 'u' tsanscu na vantyja tson' nquii Cristo, tyi'quintji' na aa ngantyja ts'on sa' yo jon xeng'e ntyja 'nan', ndo' mantyi 'u' tsans'a na vantyja tson' Cristo, min tyi'quintji' na aa ngantyja ts'on scu' yo jon xeng'e ntyja 'nan'.

¹⁷ Majo' chuhan' na ncüii cüiho' quintjoho' cha'xjen na jndë sijnda' ta Jesús ntyja 'naanho' xjen na tqueen' Tyo'ts'on 'o'. Ndö' jñ'oon na matsi'man ndëë nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Tyo'ts'on ncüii cüii joo naijon na maca.

¹⁸ Ya na ncüii ts'an Israel vantyja ts'on juu Cristo, tyi'ntsichon juu na ntsinduu' juu ts'ian na tui yohin cha'xjen cont'a nn'an judíos yonon'ndaa ndahan na itsi'manhan' na conduihin cüentaa' Tyo'ts'on. Ndo' mantyi juu ts'an na tyi'conduihin ts'an Israel, xjen na ngantyja ts'on juu Cristo, min tyi'icanhan' na quinduihan' yohin cha' na ntsi'manhan' na nnda'.

¹⁹ Ee min tyi'njon xe na aa tui ts'ian'ñeen yohin cha'xjen cont'a nn'an judíos yo yonon'ndaa ndahin. Juu jn'aan'ñeen, ta'nhan itejndeihan'hin min xe na aa tuihan' yohin. Xia'ntyti na ngüanguee' ts'an juu jñ'oon na iquen Tyo'ts'on, jo' na itejndei-han' juu.

²⁰ Yajo' ncüii cüii ts'an quintjohin cha'xjen na totsixuan juu xjen na tqueen' Tyo'ts'onhin na cantyja ts'on juu Cristo.

²¹ Xe na aa condui 'u' ts'an na matye'ntjon'tyen' nnon patrón 'nan' xjen na tqueen' Cristo 'u' na cantyja tson'hin, tanin. Majo' xe na aa ngacju'han'

na nndëë ndyaa 'u' na matye'ntjon'tyen', cüa, quindui na nnda'.

²² Ee juu ts'an na itye'ntjontyen xjen na tantyja ts'on juu Jesús, conduihin ts'an na itsiquindyaa jonhin. Ndo' majo'ntyi nquii ts'an na min'jon taconduihin moso xjen na tantyja ts'on juu jon, conduihin ts'an cüentaa' Cristo na itye'ntjontyen juu nnon jon.

²³ Nquii Tyo'ts'on njon jndyi vaa na siquitsu jon na sijnda jon 'o'. Mang'e jo' taninnncyaho' na joo jñ'oon na conan'man nn'an ndëëho' na ntquenh'an' xjen 'o' na nta'nguee'ho'han' cha'vijon ts'an na itye'ntjontyen juu nnon patrón.

²⁴ Ndo' ng'e na nnda', 'o' ntyjë na vantyja n'onho' Cristo, ncüii ro cüiiho', cha'xjen na nan'xuanho' xjen na tqueen' Tyo'ts'on 'o', jo' quintjoho' cha'xjen na sijnda' jon ntyja 'naanho'.

Jñ'oon ntyja 'naan nn'an na tyi'cotonco yo nantcu ninnque

²⁵ 'O' nanntcu na tacotoncoho', tajñ'oon cotsi'man ta Jesús nnön ntyja 'naanho'. Majo' ntsjö ndëëho' juu jñ'oon na m'aan' ts'ön ntyja 'naan'ho'. Ndo' nndëë nnan'veho' jñ'oon na matsjö ng'e tyi'ndyiaa' ndya' jon ja.

²⁶ Ee juu xjen na cotsam'an neinhin majndye nnon navi'min, jo' matsitiu yantyichen na quintjo ts'an cha'xjen na m'aan juu.

²⁷ Juu ts'an na jndë toco, tyi'ntsitiu juu na ntsityüii' juu tson na toco juu yo scuu'. Ndo' mantyi juu ts'an na tyi'coco, tyi'nt'ue juu ts'an na ndiscuu' juu.

28 Majo' xe na aa ngoco ncüii tsans'a, tyi'itsitjahin, mantyi ncüii tsanscu je' xe na aa ngoco juu, tyi'tsitjahin. Majo' matsjö joo nn'an na ntoncohan, jndye nnon navi' na ntquenonhan, ndo' ntyja jndyi ts'ön na tyi'ntsichjuhan' 'o' ntyja 'naan'han' cha' nndëë ntye'ntjonho' nnon Cristo.

29 Jo' 'o' ntyjë na vantyja n'onho' Jesús, ndö vaa na nin'quitsjö ndëëho': Jndë tichjo xuee na ncüjee' ntcüe' jon. Mang'e jo' 'o' na m'an ntcuho', quitye'ntjonho' nnon Tyo'ts'on cha'vijon ts'an na tascuu'.

30 Xe vaa ncüii na iquenon ts'an na itsit'ioohan'hin, chuhan' na c'oon juu cha'vijon na m'aan juu nguee. Ndo' joo nn'an na itsijonhan'hin cha'vijon ts'an na m'aan juu nguee, chuhan' c'on nan'ñeen cha'vijon nn'an na m'anhin na chjoo' n'onhan. Ndo' mantyi juu ts'an na itsijnda 'nan, cüji' tsan'ñeen cüenta ntyja 'naan'han' na cha'vijon na chito 'naan' jonhan',

31 Ndo' mantyi juu ts'an na jndye vaa na ndyii' ts'on juu ntyja 'naan' na tsixuan tsonnanguevahin, tyi'nc'oon' jndyi ts'on juuhan', ee ncüii cüii nnon na ntsixuanhan', vantycüii ntyja 'naanhan.

32 Ja tyi'quint'ue ts'ön na vaa ncüii 'nan na ntscu'han' 'o' na ntye'ntjonho' nnon Tyo'ts'on. Ee ncüii ts'an na tascuu' juu, itsichon tsan'ñeen na ntye'ntjon juu nnon ta Jesús, nin'quits'aa juu ntyja na cavee' ts'on nquii jon yohin.

33 Majo' juu ts'an na m'aan scuu', m'aan' ts'on jon ntyja 'nan na icanhan'hin cha' ngavee' ts'on scuu' jon yohin.

34 Ndo' na nnda', ve vaa na m'aan' ts'on jon. Ndo' majo'ntyti cüii tsanscu na m'aan juu na nin-

nquii juu, yo nin'ntyja 'naan' ncüii tsanscu ndyua tque, ninncüii m'aan' n'onhin na quindui yohin cha'xjen na nt'ue ts'on ta Jesús. Conan'chonhin na ninvaa ntyja 'naanhin nnan'xuanhin cüentaa' jon. Majo' ncüii tsanscu na vantyja ts'on na jndë toco, jndye nnon m'aan' ts'on juu, nin 'nan nts'aa juu cha'ngavee' ntyjii saa' juu yohin.

³⁵ Tyi'nan'tiuho' na matsjö jñ'oonmin' ndëëho' ng'e na tyi'quint'ue ts'ön na ntoncoho'. Matsjöhan' ng'e nt'ue ts'ön na nt'aho' cha'xjen na chuhan' cha' ndit'maan' Tyo'ts'on ntyja 'naan'ho, ndo' cha' ndëë ntye'ntjonho' nnon ta Jesús yo ninvaa ñuaanho'.

³⁶ Juu jñ'oon na condueho' na m'aan ncüiiho' na m'aan jnda juu na yuscu ndyua tque na jndë vacüenon xjen na ngoco juu, ndo' nquii tye juu m'aan' ts'on jon na nninncyaa jon na ngoco jnda jon, ya xe aa ndui na nda'. Tajnan quichu jon min xe na ntonco nan'ñeen.

³⁷ Majo' ncüii ts'an na m'aan jnda jon tsanscu na vacüenon xjen na ngoco tsan'ñeen, na jndë sitiü ya jon ncüii na tyi'xe'ncyaa jon na ngoco juu, min ta'nan ncüii nnon na itsijaa'han' na ncyaa jon na ngoco tsan'ñeen, tanin min na tyi'nin'ncyaa jon na ngoco juu.

³⁸ Ndo' juu ts'an na incyaa jon na ngoco tsanscu jnda jon, ya its'aa jon, majo' yantyichen its'aa juu ts'an na tyi'xe'ncyaa na ngoco tsanscu jnda.

³⁹ Viochen xjen na ninvando' saa' ncüii tsanscu, chuhan' na quintjotyehin yohin. Majo' xe na aa ngue' jon, ndëë ngoco nda' juu yo min'cya ro tsans'a na nt'ue ts'on juu, majo' xia'ntyü yo ncüii tsans'a na vantyja ts'on Cristo.

40 Majo' ndö vaa na macüji' ja cüenta, juu tsanscu ninnguii, yantychen its'aa juu na ntjohin na ninnguii juu. Ndö' vaa na m'aan' ts'ön, ndo' mantyi matsixuan Espíritu cüentaa' nquii Tyo'ts'on na matsjöhan'.

8

Ntyja 'nan na coninjnt'ue nn'an na conan't'maan'hin 'nan na jnan'ya nn'an

¹ Ndo' ntyja 'naan' jñ'oon na jnan'cüanonho' na m'an na nchu nquii nt'aho' ntyja 'naan s'i quioo' na conan'cüje nn'an na yo juuhan' conan't'maan'han 'nan na jnan'ya nquehin. Vaa jñ'oon na condue nn'an na tsoñ'en jaa condui jaa nn'an na covaa' ya nn'ön. Juu jñ'oon'ñeen jñ'oon na mayuu'han'. Majo' juu ts'an na nnda' vaa na m'aan' ts'on, mantyi itsitiu juu na njonntyichen conduihin, chichen nque ntyje juu. Majo' juu ts'an na venchjii juu ntyje, nt'ue juu nchu vaa na ntejndei juuhan na ngaquehan ntyja 'naan' Tyo'ts'on.

² Ee juu ts'an na m'aan' ts'on na jndye ivaa' ts'on juu, t'man vaa na itsitjahan' na nc'oon juu na jnda' xquen juu.

³ Majo' juu ts'an na venchjii juu nquii Tyo'ts'on, vajnaan' ya jonhin.

⁴ Ndo' juu jñ'oon na cota'xee'ho' nnön na aa icüji' yahan' na ntquiiho' s'i quioo' na covijnt'ue nn'an conan't'maan'hin 'nan na jnan'ya nn'anhan' na cotjihan cüenta na Tyo'ts'on conduihan', ndö

jñ'oon na matsintcü'ë ndëëho'. Ncüii 'nan na conan't'maan' nn'an, covaa' nn'ön na tyi'njon conduihan'. Xia'ntyti nquii Tyo'ts'on m'aan, tanin ncüiichen.

⁵ Nnon tsonnanngue ndo' quiñoon'ndue, jndye nnon min na conan't'maan' nn'an na conuehin ndëëhan' ta, na cotye'ntjonhan ndëëhan'.

⁶ Majo' ntyja njanhan, ninncüii Tyo'ts'on m'aan, conduihin Tyëëhë. Tsoñ'en 'nan na min, nquii jon tquenhan'. Ndo' s'aa jon jaa na quint'a nchu vaa na nt'ue ts'on jon. Ndo' mantyi ninncüii jon m'aan na conduihin na itye'ntjon jaa, nquiintyi Jesucristo. Tsoñ'en 'nan na min, m'adhan' xeng'e ntyja 'naan' jon, ndo' ntyja 'naan' jon cotant'ö.

⁷ Mang'e na nnda', joo 'nan na covijnt'ue nn'an na conan't'maan'han ncüii 'nan na chito conduihan' Tyo'ts'on, ndëë ntcü'ahan', majo' joo nn'an na vantyja n'on, tyi'tsoñ'enhan covaa' n'onhan na icüji' yahan' na ntcüa'hinhan'. Ee joohin m'anhin na tyi'ya covicjehin quii' ñuaanhin. Mang'e jo' juu xjen na covijnt'uehin juu si'ñeen, jo' na cotji'hin cüenta na conan'tjahin ee na toxen'chen tovi-jnt'uehinhan' na tonan't'maan'hin 'nan na conan'ya nn'an.

⁸ Majo' chito ng'e na aa cocü'a ncüii 'nan, jo' na icüji' Tyo'ts'on cüenta na ya jndyi nan'xuan na tonnon jon. Min tyi'xe'quits'aahan' na yantyi nn'an jaa xe na aa cocü'a 'nan na covijnt'ue nn'an na conan't'maan'hin ncüii 'nan na jnan'ya nn'an, min xe na aa tyi'cü'ahan', jo' condui jaa nn'an na conan'tja jaa.

⁹ Majo' juu na incyaahan' na vanaan na ntquii ts'an si'ñeen, chuhan' na tyi'nin'ncyaho' na ju-

uhan' ntsintcüe'han' ncüiichen ntyjeho' na ta'nan ya najndei juu vantyja ts'on juu Jesús.

¹⁰ Majo' ntyja 'naan' juu jñ'oonva' macüji' cüenta na condui 'u' ts'an na jnda' xquen. Majo' xe ncüii ts'an na vantyja ts'on juu Tyo'ts'on na tyi'ya vicjee' juu quii' ñuaan' juu na ndyiaa' juu na vaquityen' ncüii v'aa naijon na too' 'nan na conan't'maan' nn'an na cotji'han cüenta na Tyo'ts'on conduihan', na macüa' 'nan na covijnt'ue nan'ñeen jo', ng'e na nnda' vaa vicjee' tsan'ñeen quii' ñuaan' juu ntyja 'naan' jñ'oon'ñeen, mantyi nts'aahan' ntyjii juu na ntcüa' juu joohan'.

¹¹ Ndo' na nnda', 'u' na mavaa' ya tson' ntyja 'naan' Tyo'ts'on, matsa' na ntsitja ncüiichen ts'an na ta'nan ya najndei juu na vantyja ts'on juu jon, ndo' tsan'ñeen mantyi conduihin ts'an na tue' Cristo cüentaa' juu cha' ntsin'man jon ñuaan' juu.

¹² Ndo' na matsa' na nnda' yo tsan'ñeen na tyi'ya vicjee' juu quii' ñuaan' juu yo jñ'oon'ñeen, matsitja 'u' yohin, ndo' mantyi na tonnon Cristo, cha'vijon na jndë sque' ñuaan' tsan'ñeen.

¹³ Ng'e na nnda' vaa, xe ntyja 'naan' ncüii nnon 'nan na macü'a itsquioohan' ncüiichen ntyjê na vantyja ts'on juu Cristo na itsitjahin nnon Tyo'ts'on, tajon jnda vi cü'a nnt'ahan' cha' tyi'ntsintcüe'han'hin.

9

Vaa najndei na tsixuan ts'an na vay'oon juu jñ'oon na toninncyaa Jesucristo

¹ Condui ja ts'an na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnön na majöncyä jñ'oon naya 'naan' jon ndëë nn'an.

Ta'nan min'ncüii ts'an na ntyii' juu 'ndyo ja ntyja 'naan' ts'ian 'naan' jon na mats'a. Jndë jnty'ia nnön nquii Jesucristo. Ndo' juu na vantyja n'onho' jon, itsi'manhan' na matsichön quityquii' ts'ian 'naan' jon na mats'a.

² Ee min na m'an nn'an na conduehan na chito condui ja ts'an na vay'oon jñ'oon naya 'naan' Cristo ndëë nn'an, majo' 'o' tyi'je'quindëë nndueho' na nnda'. Ee na covantyja n'onho' jñ'oon naya ntyja 'naan' jon na tyincyahan' ndëëho', itsi'manhan' na mayuu' condui ja ts'an na vay'oon jñ'oon naya 'naan' jon ndëë nn'an.

³ Nque nn'an na nin'quitquenhin xjen na aa condui ja ts'an na i'ua Cristo ts'ian nnön, ndö vaa jñ'oon na matsincü'ë ndëëhan.

⁴ Ya na jöncyä jñ'oon' Tyo'ts'on ncüii cüii tsjoon, min'ncüii nnon ta'nan na itscu'han' na ncy'ön cüenta 'nan na coninncyä nn'an na ntcü'a ndo' na ncu'a.

⁵ Juu Pedro yo nque ntyje nquii ta Jesús, yo mañoon ntyjë na i'ua jon ts'ian ndëëhin na cot-say'onhin jñ'oon naya 'naan' jon, ya na cot-sacondyi'han ntyja 'naan' juu ts'ian'ñeen, cot-say'onhin ntcuhin. Mantyi ja icüji' yahan' na ncjöy'ön ts'an na ntejdei ja.

⁶ Mañoon ntyjë na i'ua Cristo ts'ian ndëëhan na cotsancyahin juu jñ'oon naya 'naan' jon, xoquitu' na nque nn'an cüentaa' Cristo coninncyä ndëëhan, covijnt'uehinhan'. Mang'e na nnda', mantyi ja yo juu Bernabé, ya icüji'han' na joo nn'an na vantyja n'onhan Cristo, ntixee'hin já.

⁷ ¿Aa tyi'cotji'ho' cüenta nchu vaa ntyja 'naan' mancyä ro nn'an? Cha'na ncüii sondaro, ivantjon

juu na ityentjon juu nnon ts'an na iquen jon xjenhin. Mantyi ts'an na jnon' juu ntjon tëndö'ndyoo' tsjan, iquii juu të na cove'han'. Min tanin juu na ngitso na juu ts'an na ivantyjee' quinch'io tyi'nc'uto juu ndaatsu joo cho'ñeen.

⁸ Min chito xia'ntyi ntyja 'naan' na cotji' nn'an cüenta na matsjö na nnda' ndëëho'. Juu jñ'oon'ñeen nincüajonhan' cha'xjen juu jñ'oon na tqwen Moisés.

⁹ Ee quityquii' jñ'oon na tji tsan'ñeen itsohan': "Tyi'ntyi'ho' ntqui' jndyue ntoro xjen na cont'aho' ts'ian yo joo o'. Tyi'ngitë' 'o' na ntcüa' cho'ñeen."

Ndö' vaa na itso ntji'ñeen. Ndo' ¿Aa cotji'ho' cüenta na ve' xia'ntyi m'aan' ts'on Tyo'ts'on ntyja 'naan ndoro'ñeen na nndaa' vaa jñ'oon na sijnda' jon?

¹⁰ ¿Aa chi mantyi tso jon na nnda' ng'e m'aan' ts'on jon ntyja njanhan? Majnda' na nnda'. Ee 'nan na jndë tue' na ntyjee ts'anhan', nquii ts'an na sitiuu tyuaa nninjnt'uehinhan', ndo' mantyi juu ts'an na icüja' ntquen.

¹¹ Mang'e na nnda', nndëë ntixee' 'o' já ng'e na jndë tyincyá jñ'oon' Tyo'ts'on ndëëho', cha'vijon na jndë jnön ntjon quii' n'onho'.

¹² Mañoon nn'an co'oquijnty'iahin 'o' na coninncyahin jñ'oon' Tyo'ts'on ndëëho', joo nan'ñeen cotixee'ho'hin. Mantyi já na jndë tonincyá jñ'oon naya 'naan' Cristo ndëëho', chuhan' na quitixee'ho' já 'nan na itsitjahan' já.

Majo' min na itsijnda'han' na nnda', tacotán na quitejndeihó' já, ve' tonan'quii n'ön cha'

tyi'quityiö xu nacjoho' juu xjen na toninncyá jñ'oon' Tyo'ts'on ndëëho'.

¹³ Cañjoon' n'onho' na nque ntyee na cotye'ntjon quii' vats'on t'man 'naan nn'an judíos, quioo' na conan'cüjehin na coninncyá nan'ñeen na conan't'maanhin Tyo'ts'on, nque ntyee'ñeen cotqui-ihan si'ñeen. Ndo' mantyi joo 'nan na cotyio nn'an nnon tyiu t'man, joo ntyee'ñeen, jo' coy'onhin 'nan na cotquiihin.

¹⁴ Mantyi juu jñ'oon na jndë tquen nquii ta Jesús, manincüajon itsi'manhan' na juu ts'an na incyaa jñ'oon naya 'naan' jon ndëe nn'an, ncy'oon tsan'ñeen cüenta 'nan na icanhan'hin.

¹⁵ Majo' min'jon tacoc'an na quinan'quindëho' jñ'oon na co'xenhan' na ninncyaho' 'nan nnön. Min chito na macüji tsonvahin ng'e na nt'ue ts'ön na ninncyaho' xoquitu' na ninjnt'ue ja. Tanin min na aa ncü'iö na itsitjahan' 'nan na nninjnt'ue ja, majo' juu na itsiquinjonhan' ja na ve' yu na toninncyá jñ'oon naya 'naan' Tyo'ts'on ndëëho', xe'ncyá na ncüji' ntcüe' ts'an juuhan'.

¹⁶ Tyi'macüji' cüenta na njon jndyi condui ja ng'e na mancyá jñ'oon naya 'naan' Cristo. Juu ts'ianva conduihan' ncüii xu na m'aanhan' nacjö na chöjnan na quitsiquindëëhan', na min ndiquindyaa ja ntyja 'naan'han'. Ng'e vi' jndyi ngats'aahan' ntyja njan xe na aa tyi'ninncyá jñ'oon' Tyo'ts'on.

¹⁷ Xe na aa ve' ng'e na nt'ue ts'ön ncö, jo' mancyá jñ'oon naya 'naan' Cristo, yajo' ngitsohan' na ngüantjön. Majo' ng'e nquii Tyo'ts'on i'ua jon juu ts'ianvahin nnön, min tyi'c'oon' ts'ön na aa ngüantjön.

18 Ndö vaa 'nan na mavantjön, na ncyaaahan' na nën rö na tacots'a na chojnan nn'an nnön ya na mancyä jñ'oon naya ntyja 'naan' Cristo ndëëhin. Ndo' na mats'a na nnda', tyi'cüijnt'ue ja juu naya na tsixuan na ngüantjön ntyja 'naan' juu ts'ian na mats'a.

19 Tyi'condui ja moso 'naan' min'ncüii ts'an. Majo' min na nnda', ncö mats'a cha'vijon con-
dui ja moso ndëë tsoñ'en nn'an cha' majndyehan ngüantjön na ngantyja n'onhan Cristo.

20 Xjen na m'an quii' nt'an nn'an Israel na conduihan ntyjö ncö, matsijon ja yohan na co-
nan'vehin juu jñ'oon na iquenhan' xjen na tqwen Moisés. Mats'a na nnda' cha' majndyentyichen-
han nndëë ngüantjönhan ntyja 'naan' Cristo min na tyi'quintyja ts'õn na ncy'oon Tyo'ts'on cüenta ja xeng'e mavanc'uë jñ'oon'ñeen.

21 Ndo' mantyi ndëë joo nn'an na tyi'conduihin nn'an Israel, mats'a cha'na na its'aa ncüii nquehan na juu jñ'oon na tqwen Moisés tyi'iquenhan' xjenhin ng'e tyi'icanhan' na nta'nguee'hinhan'. Majo' juu jñ'oon' Tyo'ts'on na iquenhan' xjen, ninnquii'chen maju'cje ja ntyja 'naan'han'. Tyi'mats'a na tyi'quitsijñ'õn'han'. Nnda' jöm'an quii' nt'an nan'ñeen cha' mantyi ngüantjönhin na ngantyja n'onhin Cristo.

22 Ya na m'an quii' nt'an nn'an na tyi't'man vantyja n'onhan Cristo, matsijon ja yohin na nnda' nan'xuanhin ee nin'cüantjönhin na ngaquehin na vantyja n'on. Nnda' vaa na mats'a ndëë tsochen nn'an. Min'ninchen na conduihan, matsijon ja yohin cha' ntyja 'naan' jo', ñ'enhin na ntsin'man Cristo ñuaanhin.

²³ Tsoñ'en nan'min' mats'a cha' ngavee' ngio nn'an yo juu jñ'oon naya 'naan' Cristo cha' mantyi ntsijön ntyja 'naan' juu naya na ityio Tyo'ts'on jn'aan nn'an na itsin'man jon ñuaanhin.

²⁴ Cañjoon' n'onho' xjen na covatjon nn'an na nnan'nonhin, tsoñ'engan conan'nonhan, majo' xia'ntyi ninncüii ts'an na ngacüja'han' na nndaa' 'nan. Mantyi jaa mannda' vaa na chuhan' na quinan'chön quii' ts'ian 'naan' Tyo'ts'on cha'xjen na itsicje tsan'ñeen, na nt'aho' na nnda', mantyi 'o' nninncyaa Tyo'ts'on juu naya na ngacüja'han' 'o'.

²⁵ Nque nan'ñeen na conan'nonhin, cotquen nquehin xjen cha' min'ncüii nnon tyi'ntsincüe'han'hin. Cont'ahin na nnda' cha' nndëe ngüenoon'hin ntyjehin. Ndo' juu ts'an na cjentyi jnannon, 'nan na nndaa' jon, chjo ro xjen na nancoo'han'. Majo' jaa na conan'chön ntyja 'naan' Cristo, nninncyaa Tyo'ts'on ncüii naya ndëehë na tyi'xe'quintycüiihan'.

²⁶ Ng'e na nnda' vaa, ntyja njan ja, tyi'conanön na ve' mananöntö. Tyi'cotsijndö cha'na its'aa ts'an na ve' iju'to juu nda' cjoo' jndye.

²⁷ Chito nnda' mats'a, ja maquën navi' juu si'ts'o njan cha' cüanguee'han' na maquën xjenhan' cha' vi na jndë tyincyaa jñ'oon ndëe nn'an, tyi'xe'quitso Tyo'ts'on na tyi'xe'cüijnt'ue ntyja njan.

10

'Nan na cotji' nn'an cüenta na njon jndyi nan'xuanhan', tyi'nan't'maan'ho'han'

¹ 'O' ntyjë na vantyja n'onho' Cristo, nt'ue ts'ön na cañjoon' n'onho' ntyja 'naan ndochiihi

nn'an judíos xjen na jnanhin juu ndyuaa Egipto. Tsoñ'en nan'ñeen tomandyi'hin nacjee' chincyu xjen na totsiman Tyo'ts'on nato ndëëhan na tyeca' ng'ehin xjen na jndui'han juu ndyuaa'ñeen ndo' na tet'iohan juu Ndaandue Ve.

² Juu xjen'ñeen ya na jnan'jonhan yo Moisés na toquintya chincyu'ñeen nacjohan, ndo' na tenonhin ndaandue'ñeen, joo nan'min' na tquenonhan, itsijonhan' joochan' cha' ya na cont'ë yo xuee' Jesús.

³ Ndo' mantyi tsoñ'enhan tocüa'han juu maná na toninncyaa Tyo'ts'on na tonanhan' toquiñoon'ndue.

⁴ Ndo' mantyi tsoñ'enhan tëhan ndaa na toninncyaa jon ndëëhan. Ee mancha'chen xjen tom'aan jon yohan na toquiñjonhin nato'ñeen. Ndo' s'aa jon na jndui' ndaa quii' tsjö' t'man. Nquii Cristo conduihin juu tsjö'ñeen.

⁵ Majo' min na jndye nnon na totejndei Tyo'ts'on nan'ñeen, tata'nguee'hin 'nan na nt'ue ts'on jon yohan. Ndo' tsojnaan' jo', majndyentyihan tjëhin juu ndyuaa'ñeen najon na tyi'cova' ya.

⁶ Tsoñ'en joo 'nan na toquenon nan'ñeen nan'xuanhan' ncüii 'nan na quitsi'manhan' ndëëhë, cha' quitscu'han' na nin'quinan'cjaa' nn'ön 'nan tyia cha'xjen na tont'a nan'ñeen.

⁷ Ng'e jo', joo 'nan na conan't'maan' nn'an na chito Tyo'ts'on conduihan', min tyi'nan't'maan' 'o'han'. Ee vaa jñ'oon na jndui nacjoo' jñ'oon' jon ntyja 'naan nan'ñeen na itsohan': "Tycüendyuaahin na ntcüa'han ndo' na ncüehin, jndë jo' jnan'quintyjahan na jnan'jnonhan nnon juu quison dye chjo'ñeen na jnan'yahin."

⁸ Min tyi'nc'ön jaa yo nn'an na ve' ndö' ro

cha'xjen jnt'a vendye joo nan'ñeen. Ndo' tsojnaan' na nnda' vaa na jnt'ahin, ninncüii xuee s'aa Tyo'ts'on na tjë ntcyu ncho'ndye minhan.

⁹ Min tyi'nt'a ncüii nnon 'nan natyia cha' nnintyincyoo' na aa ntycüii na t'man ts'on jon yo jaa, cha'xjen jnan'tja nn'an Israel, ndo' tsojnaan' jo' s'aa jon na tjëhan na totquii quindu vjehin.

¹⁰ Min tyi'nan'nc'uaa' nn'ön na tonnon jon cha'na tont'a vendye nan'ñeen. Ee xjen na jnt'ahin na nnda', jñon jon ángel 'naan' jon na scüje tsan'ñeen jndye jndyihan.

¹¹ Tsoñ'en nan'min' na toquenon nn'an Israel'ñeen, conan'quindyihan' jaa na tanan'jön yo 'nan na tont'a nan'ñeen. Ee jñ'oonmin' tonduihan' cha' quitsi'manhan' ndëe nchu vaa ngotsam'an ndyu min juu na vavindyö na ngitsu tsonnangue.

¹² Mang'e jo', juu ts'an na itsitiu na tyi'xe'quitsitjahan ng'e na t'manntyichen na vantyja ts'on juu, quits'aa juu cüenta na tyi'ntsquioocjehan'hin 'io cha.

¹³ Ee 'nan na coquenonho' na ityii'han' ng'eehan' 'o' na quinan'tjaho' tonnon Tyo'ts'on, manin'cüejonhan' cha'xjen na coquenon tsoñ'en nn'an. Majo' itsiquindé jon jñ'oon na jndé tco' jon 'ndyo jon, ee xia'ntyi 'nan na ntyjii jon na nndëe nnanho', mantyjantyi jo' ro na ncyaa jon na ngenonho'. Ndo' ngüañoon' jonho' quityquii'han', cha' nndëe nnanho' yohan'.

¹⁴ Mang'e na nnda', 'o' ntyjé na vantyja n'onho' Cristo na vi'ntyji 'o', joo nn'an na conan't'maan'hin ncüii 'nan na jnan'ya nn'an, nqueho' cüingioho' ntyja 'naan'han' cha'vijon ts'an na inannon jndyi juu na vaa na toncuu'.

15 Matsinën jñ'oonmin' ndëëho', 'o' na conduiho' nn'an na jnda' nquen. Nqueho' quitji'ho' cüenta nchu vaa itsiquindyihan'.

16 Juu xjen na covatjon jaa na concya naya Tyo'ts'on na covë juu 'nan na ñjon vaso, itsi'manhan' na conan'jön ntyja 'naan' juu neon' Cristo. Ndo' mantyi ya na cotyjë tan' tyoo', itsi'manhan' na conan'jön ntyja 'naan' sii' jon na tenon jon navi' t'man nnon tsonjn'aan ntyja njanhan.

17 Juu tyoo'ñeen, min na ninncüiihan', ya na jndë tui xjen ntan'han', jndyehan' condë. Mannda' vaa na itsijonhan' ntyja njanhan, min na jndye jaa, ninncüii si'ts'o condui jaa.

18 C'oon' n'onho' ntyja 'naan' juu tmaan' nn'an Israel. Nque ntyee 'naan nan'ñeen na cotquihin s'i quioo' na coninncyä nan'ñeen na conan't'maan'hin Tyo'ts'on, conan'jon ntyee'ñeen ntyja 'naan' juu nnontyiu najon na condui ts'ian'ñeen.

19 ¿Nchu vaa na nt'ue ts'ön na quitji'ho' cüenta yo jñ'oonmin' na matsinën? Joo 'nan na conan'ya nn'an na conan't'maan'hinhan' na cha'vimon conduihan' nguii Tyo'ts'on, ¿Aa nin'quitsjö na mayuu' vaa najndei na nan'xuanhan'? Ndo' joo 'nan na covijnt'ue nan'ñeen na coninncyahinhan' nnon juu nan'ñeen, ¿Aa mayuu' njon jndyi conduihan' na ntejndeihan'hin?

20 Joo 'nan na coninncyä nn'an na conan't'maan'hin nan'ñeen, min'chjo tyi'quinjonhan'. Ee joo nan'ñeen na coninncyahin ndëëhan', coninncyahinhan' ndëë yotyia, ndo' ja min tyi'quint'ue ts'ön na ntsay'onho' jñ'oon yo

yotyia.

²¹ Juu vaso na cove nn'an na conan'jonhin ntyja 'naan' Cristo, tyi'xe'quindëë nnan'jonho' ntyja 'naan'han' xe na aa mantyi conan'jonho' juu na cove nn'an ntyja 'naan yotyia. Min tyi'je'quindëë nnan'jonho' juu mesa ntyja 'naan' Cristo ndo' mantyi juu ntyja 'naan yotyia.

²² Nquii Tyo'ts'on xuehin yo jaa. Tyi'quint'ue ts'on jon na ncüii nnon 'nan na jnan'ya nn'an, nt'a na njonchenhan', chichen nquii jon. Mang'e jo' tyi'quichuhan' na nt'a ncüii nnon na ntyja 'naan' jo' ndyiaa' ndya' jon jaa, ee juu jon jndeintyichen conduihin, chichen jaa.

Vanaan na nt'aha tsoñ'en, majo' xia'ntyi yo na vengiö ntyjë

²³ M'an nn'an na conduehin na ya icüjihan' na nt'aha min'cya ro na nt'ue nn'ön. Jñ'oon'ñeen mayuu'han' majo' tyi'tsoñ'engan' ntejndeihan' ts'an na ngaquehin na vantyja ts'on juu.

²⁴ Majo' tyi'quichuhan' na ninnquii'chen nc'oon' nn'ön 'nan na nt'ue nn'ön nquëhë, mantyi c'oon' nn'ön nchu vaa nquii nt'aha cha' ngotejndeihan' nn'an.

²⁵ Min'cya ro si' na coninjnt'ua ts'ua, ya na ntquiiho'han', ve' tyi'ngüaxe' na aa tijnt'uehan' na jnan't'maan' nn'an ncüii nnon 'nan na jnan'ya nn'an na cotji'han cüenta na conduihan' Tyo'ts'on. Xe na aa nt'aho' na nnda', yajo' tyi'xe'quits'aahan' na tyi'ya nincjeho' quii' ñuaanho' ntyja 'naan'han'.

²⁶ Ee juu tsonnangue yo tsoñ'en 'nan na min nnonhan', conduihan' cüentaa' nquii Tyo'ts'on.

27 Xe ncüii ts'an na tyi'covantyja ts'on juu Tyo'ts'on, i'man jon 'o' na quinan'jonho' na ntcüa'ho' yohin, ta'nän ncüii nnon na itscu'han' na nc'oho' xe na aa nt'ue n'onho'. Ndo' ya na ntcüa'ho' min'cya ro 'nan na ninncyaa jon. Majo' min tyi'nta'xee'ho' na juu si' na cocüa'ho' aa tijnt'uehinhan' na jnan't'maan'han ncüii nnon 'nan na jnan'ya nn'an. Tyi'nts'aahan' na tyi'ya nincjeho' quii' ñuaanho'.

28 Majo' xe na aa ngitso ts'an ndëëho' na juu si'ñeen tijnt'uehan' na jnan't'maan'han ncüii nnon 'nan na jnan'ya nn'an, jo' min tyi'ntquiiho'han'. Ee xe na aa ntquiiho'han', nts'aahan' na tyi'ya nincjee' tsan'ñeen quii' ñuaan' juu.

29 Chito matsjö na 'o' tyi'ya nnincjeho' quii' ñuaanho', ve' tyi'quint'ue ts'ön na juu ts'an na siquindyii jon 'o' nchu vaa na tijnt'ue si'ñeen, tyi'ya nincjee' juu quii' ñuaan' juu.

Majo' nndëë nts'aahan' na ncüii ts'an na vantyja ts'on Jesús m'aan' ts'on juu na ndu na tyi'quichuhan' na ntcüa' juu ng'e na tyi'ya nincjee' ncüiichen ts'an qui' ñuaan' juu.

30 Ee ntsituu juu ng'e na incyaa juu na ya Tyo'ts'on ntyja 'naan' 'nan na icüa' juu, jo' tyi'quichuhan' na ngitso ncüiichen ts'an na tyi'ya na its'aa juu ee jndë tyincyaa juu na ya jon ntyja 'naan'han'.

31 Ng'e na nda', xe na aa cocüa'ho', oo min na aa coveho', oo min'cya ro nnon na cont'aho', quint'aho'han' cha' ntyja 'naan'han' cüit'maan' nquii Tyo'ts'on.

32 Ndo' juu na vja na cotsam'anho', min ncüii nnon tavint'aho' na nts'aahan' na ntsitja ncüiichen

ts'an nnon jon, min tondëë joo nn'an judíos, min ndëë nque nn'an na chito judíos conduihin, min ndëë nque nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Tyo'ts'on.

³³ Ja ntyja njan, ndö vaa na mats'a, mats'a tsoñ'en na condëë mats'a cha' tsoñ'en nn'an ngavee' ngiohin. Tyi'cotsichön na juu na mats'a na xia'ntyí ncö quitejndeihan', mant'uë na quitejndeihan' jndye nn'an, cha' ngüentyja xjen na ntsin'man Tyo'ts'on ñuaanhan.

11

¹ Cha'xjen na cotquenho' cüenta na maju'cje ja nnon Cristo, jo' cü'aho' ja, ee ja jöntya yo jon cha'xjen na tots'aa nquii jon.

Ndö vaa c'on nanntcu xjen na covatjon nn'an na conan't'maan'hin Tyo'ts'on

² 'O' ntyjë na vantyja n'onho' Cristo, njon jndyi nchji na covañjoon' n'onho' joo jñ'oon na totsi'man ndëëho' min tyi'co'ndyeho'han'.

³ Majo' nt'ue ts'ön na cüaa' n'onho' jñ'oonva. Cha'xjen nquii Tyo'ts'on conintquehin nnon Cristo, mantyi nquii Cristo conintquehin ndëë ncüii cüii jaa. Mannda' vaa itsijonhan' na conintque ts'an nnon scuu' juu.

⁴ Mang'e na nnda', ncüii tsans'a xjen na itsinin juu nnon Tyo'ts'on oo na incyaa juu jñ'oon' jon ndëë nn'an, juu xjen'ñeen xe na aa ñjon 'nan xquen juu, itscüejnaan' juu nquii jon na conduihin xquen juu.

⁵ Majo' ncüii tsanscu, xe na aa tyi'quityion juu 'nan xquen juu xjen na itsinin juu nnon Tyo'ts'on oo na ncyaa juu jñ'oon' jon, itscüejnaan' juu nquii

jon na conintquehin nnon juu. Ndo' na nnda', itsijonhan'hin na cha'vijon na jndë tinqui'ñ'en soxquen juu.

⁶ Ee xe na aa tyi'quint'ue ts'on tsanscu na ntscu' juu soxquen juu, yantyi na ninnqui'ñ'engan'. Ndo' xe na aa jnaan' jndyi juu na nnda', yajo' quityion juu 'nan xquen juu.

⁷ Majo' tyi'ichuhan' na juu tsans'a ndyion juu 'nan xquen juu xjen na ntsinin juu nnon Tyo'ts'on ee jnduihin cha'vijon nquii jon ndo' condit'maan' jon ntyja 'naan' juu. Ndo' majo'ntyi nquii tsans'a condit'maan'hin ntyja 'naan' juu tsanscu.

⁸ Ee chito tsanscu tijnt'ue Tyo'ts'on na sia jon tsans'a, tijnt'uehin tsans'a na sia jon tsanscu.

⁹ Min chito na sia jon tsans'a na quitejndeihan' tsanscu, sia jon tsanscu na quitejndeihan' tsans'a.

¹⁰ Mang'e na nnda', icanhan' na quityion tsanscu 'nan xquen juu, cha' quitsi'manhan' na m'aan nin juu na co'xenhin, ndo' mantyi ng'e na cotquen ángeles cüenta nchu vaa na vam'aan juu.

¹¹ Majo' ntyja njan jaa nn'an na m'an nacje 'naan' Cristo, xia'ntyi itsiquindëhan' tsans'a ya na m'aan scuu' juu, ndo' mantyi ntyja 'naan' tsanscu, itsiquindëhan'hin ya na m'aan saa' juu.

¹² Ee cha'xjen jñ'oon na mayuu' na tijnt'ue Tyo'ts'on tsans'a na sia jon tsanscu, mantyi jñ'oon na mayuu' na m'aan tsans'a ng'e na singui tsanscuhin. Ndo' ve joohin yo tsoñ'en na tqwen jon, m'anhin ng'e ntyja 'naan' nquii jon.

¹³ Manquentyiho' quitji'ho' cüenta na aa cüji'yahan' na itsinin tsanscu nnon Tyo'ts'on na tyi'quityion juu 'nan xquen juu.

14 Nn'an na ninvaa tsonnangue cotji'hin cüenta na itscüejnaan'han' tsans'a xe na aa tonco soxquen juu.

15 Majo' tsanscu, icüji' scuhan'hin xe na aa tonco soxquen jon. Mang'e na nnda', tyincyaa Tyo'ts'on na tonco sonquenhan cha' juuhan' ntscu'han' nquenhan.

16 Majo' xe na aa ñ'enho' na nin'quinan'jndyeho' jndyueho' ntyja 'naan' juu jñ'oon na ñjon 'nan nquen nanntcu, ninnquii'chen nnda' vaa na conan'jnt'á, ndo' mantyi nque nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Cristo ncüii cüii joo najon na conan't'maan'han jon, mannda' vaa conan'jonhan ntyja 'naan' juu jñ'oon'ñeen.

Ntyja 'naan' tyoo' yo vaso na tquen ta Jesús

17 Jñ'oon na macüjintyëchën, ndiquindëë na ntsjö na ya cont'aho'. Ee juu xjen na covatjonho' na conan't'maan'ho' Tyo'ts'on, tyi'itejndeiha' 'o' na ngaqueho' tyquii' na vantyja n'onho' jon, ma-jndeichen itsincüe'han' 'o'.

18 Ee jndë jndyi na juu xjen na covatjonho' na nnan't'maan'ho' jon, tyi'xoncüii m'anho' yo ntyjeho' na vantyja n'on jon. Ndo' vantyja ts'ön na cont'aho' na nnda'.

19 Ee its'aahan' na mayuu' na m'an nn'an quii' nt'anho' na tyi'ninncüii jñ'oon na conan'manhin cha' quitsi'manhan' nin 'o' na xoncüee' n'onho' ntyja 'naan' Cristo.

20 Ee juu xjen na covatjonho' na nan'jonho' na ntcüa'ho' na covañjoon' n'onho' na tue' ta Jesús, covityincyoo' na mayuu' na chito cocüa'ho'han' cha'xjen na sijnda' nquii jon.

21 Ee tyi'xoncüee' n'onho' yo ntyjeho' ya na cocüa'ho' ntyja 'naan' Cristo. Ee ñ'enho' na tyuaa' cota'ho' na ntcüa'ho'han', ndo' joo nn'an na tinioon' cotsque, ta'nan 'ndyihan' na nnin-jnt'uehin. Mantyi ñ'enho' na jndye coveho' ata xjen condyeho'.

22 Majo' xe na aa ninjndo' jndyihoh', cüa'ho' ndo' cüeho' nt'aaho', ee juu 'nan na cont'aho' conan'man nquii'ho' na tyi'cuee' n'onho' nque ntyjeho' na conduihin tmaan' cüentaa' Tyo'ts'on ndo' mantyi conan'cüejnaan'ho' joo ntyjē na mantyi vantyja n'on Cristo na jñen' jndyihin. Ndo' na nnda' cont'aho', ¿Aa conan'tiuho' na chuhan' na quitsjö na ya jndyi cont'aho'? Min'chjo ndincyaa-han' na nts'ahan'.

*Na sijnda' ta Jesús ntyja 'naan' tyoo' yo vaso
(Mt 26:26-29; Mr 14:22-25; Lc 22:14-20)*

23 Ee nquii ta Jesús si'man jon nnön juu jñ'oon na tots'i'man ndëëho'. Maninjuu tijaan na vitjachen na tyincyaa ts'an cüentahin nduee nn'an na t'uehan jon, ty'oon jon tyoo',

24 Ndo' vi na jndē tyincyaa jon na ya Tyo'ts'on ntyja 'naan'han', tyjee jon tan'han', ndo' tso jon ndëe nn'an na cotsay'onhan jñ'oon yo jon: “Cy'onho' tyoo'va, juuhan' conduihan' si'ts'o njan na mancyaa na ncü'io ntyja 'naanho'. Mannda' vaa quint'aho' ncüii cüii jnda na cocüa'ho'han' na covañjoon' n'onho' ja.”

25 Mantyi macüajon s'aa jon yo vaso, vi jndē na tcüa'han, ty'oon jonhan', tso jon: “Ntyja na ncü'io, juu vasova tsixuanhan' jñ'oon xco na macö' 'ndyö yo n'eön ncö. Mannda' vaa quint'aho'

na cüeho'han' ncüii cüii jon na covañjoon' n'onho' ntyja na mats'a."

Ndö vaa jñ'oon na si'man jon nnön.

²⁶ Ng'e na nnda', tyi'ncüii cüii jon na cocüa'ho' juu tyoo'va ndo' na coveho' na ñjon vasova, conan'man nquii'ho' ndëë nn'an juu na tue' ta Jesús ata xjen na ndyo ntcüe' nnda' jon.

Tyoo' yo vaso na tquen ta Jesús, quitquën cüenta na conan'jön ntyja 'naan'han'

²⁷ Ee na nnda', juu jñ'oonva' nin'quitsiquindyihan' na min'ninchen ts'an na tyi'cüentahin na ve itsijontohin na cotyje nn'an tyoo' ndo' na covehin na ñjon vaso ntyja 'naan' na tue' ta Jesús, juu jnaan' tsan'ñeen itsijonhan' juuhan' cha'na jnan nque nn'an na tanhin na cue' ta Jesús.

²⁸ Mang'e na nnda', vitjachen na nnan'jonho' na ntcüa'ho' juu tyoo'ñeen ndo' na ncüeho' na ñjon juu vaso'ñeen, ncüii cüiiho' quitji' nqueho' cüenta na aa ya cotsam'anho' na tonnon Tyo'ts'on, ndë jo' ntcüa'ho' ndo' ncüeho'han'.

²⁹ Ee min'ninchen ts'an na itsijonhin xjen na cocüa' nn'an ndo' na covehan ntyja 'naan' na tue' ta Jesús, xe tyi'iquen ya tsan'ñeen cüenta juu na njon jndyi condui si'ts'o 'naan' ta Jesús, ndo' na icüa' juu yo na i'u juu, itsijnda' nquiihan' na quit'uiihan'hin.

³⁰ Mang'e na nnda' vaa na cont'aho', jo' ma-jndyeho' m'anho' na v'ihho' ndo' ta'nan na jndëho' yo si'ts'o 'naanho', ata ndyii' ntyjeho' na jndë tjëhan.

³¹ Majo' xe na aa ntji' nquë cüenta na aa xoncüee' nn'ön na cotsam'an ntyja 'naan' Jesús, tyi'xe'canhan' na ntco'xen Tyo'ts'on jaa.

³² Majo' xe na aa nt'uii jon jaa ng'e na conan'tja jaa, ncyaa jon na its'aavi'han' jaa nanein. Its'aa jon na nnda' cha' ya na nguee' xuee na ntco'xen jon nque nn'an na tyi'covantyja n'on Cristo, tyi'xe'canhan' na quit'uii jon jaa cha'xjen juu 'nan na nts'aa jon yo joo nan'ñeen.

³³ Mang'e jo' 'o' ntyjë na vantyja n'onho' Cristo, ya na conan'jonho' na ntcüa'ho' juu na sijnda' ta Jesús, cüendoo' 'o' ntyjeho' cha' tojnaan' nnan'jonho' na ntcüa' 'o' juuhan'.

³⁴ Ndo' xe ncüii 'o' m'aan na ninjndo' juu xjen na covancüiiho' na ntcüa'ho' ntyja 'naan' na tue' ta Jesús, cüa' jndyee juu vaa' juu, ndë jo' ntsijonhin ntyja 'naan'han'. Ee na nndui na nnda', tyi'xe'canhan' na quit'uiivi' Tyo'ts'on 'o'. Ndo' ntyja 'naan joo mañoon jñ'oon na cota'xee' 'o' nnön, cuëjndyëë na m'anho', ndo' ntsijnt'a jahan'.

12

Naya na itsiquindaa' Espíritu Santo jaa

¹ 'O' ntyjë na vantyja n'onho' Cristo, vaa jñ'oon na nt'ue ts'ön na cüaa' ya n'onho' ntyja 'naan' ncüii ncüii nnon na itsiquindaa' Espíritu Santo jaa na ntyja 'naan joohan' na condëë cotye'ntjön nnon Tyo'ts'on.

² 'O' mangio yaho' na toxen'chen vitjachen na ndyeho' jñ'oon naya ntyja 'naan' Jesús, joo jñ'oon na tonan'nein nn'an ntyja 'naan' nan

na conan't'maan'han na ndiquinan'neinhan', to-
vachuhan' 'o' na tonan't'maan'toho' joochan'.

³ Mang'e na nnda', juu ts'an na m'aan nacje
'naan' nquii Espíritu Santo, tandincyaahan' na
ncju' tsan'ñeen ts'onnan' nacjoo' Jesús. Mantyi
xia'ntyi xe na aa tsixuan ts'an Espíritu Santo, jo'
na nndëe ngitso juu na nquii Jesús conduihin na
itye'ntjon jonhin.

⁴ Nquii Espíritu Santo na nan'xuan, jndye nnon
naya min na itsiquindaa' jon jaa cha' condëe
cont'aha ts'ian 'naan' nquii ta Tyo'ts'on, majo'
manquiintyi Espíritu Santo incyaa jon na co-
nan'xuan ncüii cüii nnon ts'ian'ñeen.

⁵ Ndo' nquii Tyo'ts'on, jndye nnon min na
itsijnda' jon cha' condëe cotye'ntjön nnon Cristo,
majo' juu jon ninncüiihin na conduihin na
itye'ntjon jon tsoñ'en jaa.

⁶ Ndo' mantyi jndye nnon min na incyaa
Tyo'ts'on ndëehë na covijnt'ue jonhan' na condui
ts'ian 'naan' jon. Majo' ninnquii jon itsijnda' jon
ncüii cüii nnon na nan'xuan cha' condëe cont'a
juu ts'ian'ñeen.

⁷ Ndëe ncüii cüii jaa na vantyja nn'ön Cristo,
incyaa Espíritu Santo nin ncüii nnon ts'ian na
nan'xuan cha' quitejndeihan' joo nn'an cüentaa'
Cristo.

⁸ Nnon ncüii ts'an incyaa Espíritu na itsinin juu
jñ'oon na itsijnda' juu nquen nn'an ntyja 'naan'
Jesús, ndo' nnon ncüiichen ts'an majuuntyi Espíritu
incyaa jon na ya itsi'man tsan'ñeen nchu vaa na
itsiquindyi jñ'oon naya ntyja 'naan' Jesús.

⁹ Ndo' nnon ncüiichen ts'an nquiintyi Espíritu
incyaa jon na t'manntyichen na vantyja ts'on juu

Tyo'ts'on, ndo' nnon ncüiichen ts'an incyaa jon na condëe na itsin'man tsan'ñeen nn'an v'i.

¹⁰ Nnon ncüiichen ts'an ncyaa Espíritu na condëe its'aa tsan'ñeen ts'ian na tyi'xe'quinduihan' na ve' najndei nquii juu. Ndo' nnon ncüiichen ts'an incyaa jon na ya jndyi incyaa juu jñ'oon' Tyo'ts'on. Mantyi nnon ncüiichen ts'an incyaa jon na ivaa' ts'on juu ntyja 'naan' ts'ian na tsixuan ncüii ro cüii ts'an, aa ntyja 'naan' nquii Espíritu Santo, jo' na condui ts'ian'ñeen ndo' aa ntyja 'naan' mañoon espíritu na conan'vi'nn'an. Ndo' m'an nn'an na incyaa jon na ya conan'neihin mañoonchen nnon jñ'oon. Ndo' nnon ncüiichen ts'an incyaa jon na condëe itscüenon juu nchu vaa itsiquindyi joo jñ'oon'ñeen na vandya'han'.

¹¹ Majo' xia'ntyti nquii Espíritu incyaa jon na condëe cont'a nn'an ncüii cüii nnon joo ts'ianmin', ndo' cha'xjen na itsijnda' nquii jon, jo' covejndyo ts'ian na incyaa jon nnon ncüii ncüii ts'an.

Tsoñ'en jaa ninncüii si'ts'o condui

¹² Si'ts'o 'naan' ts'an, ninncüiihan' min na jndye nnon na quiñjon'han'. Majo' min na jndye nnon quiñjon'han', ninncüii si'ts'o conduihan'. Mannda' vaa na itsijonhan' ntyja 'naan' nquii Cristo.

¹³ Tsoñ'en jaa s'aa Espíritu na ninncüii si'ts'o condui ng'e na jnt'ëhë yo xuee' Jesús, min na aa nn'an judíos jaa oo min na aa condui jaa mañoon tsjan nn'an, aa nn'an na cotye'ntjontyen ndëe patrón ndo' aa nn'an na m'an xjen 'naan' nque. Tsoñ'en jaa itsijonhan' na cha'vijon ninncüii ts'an condui jaa ng'e ncüii cüii jaa nan'xuan maninju-untyi Espíritu na condui Tyo'ts'on.

14 Si'ts'o 'naan' ts'an chito ninncüii nnon tsixuanhan', jndye nnon na quiñjon'han'.

15 Jo' xe na aa ngitso x'ee ts'an: “Ja tyi'tsixuan ntyja 'naan' si'ts'o 'naan' tsanva' ng'e chito nt'ö jon condui ja”, Min xe na aa ngitsohan' na nnda', tyi'xe'quits'aahan' na juu x'ee tsan'ñeen tyi'tsixuanhan' ntyja 'naan' si'ts'o 'naan' juu.

16 Ndo' xe aa juu tsö'nqui ts'an ngitsohan': “Ng'e na chito tēnnon tsanva' ja, jo' na tyi'quitsixuan ntyja 'naan' si'ts'o 'naan' juu.” Min xe na aa ngitsohan' na nnda', tyi'xe'quits'aahan' na juu tēnnon tsan'ñeen tyi'quitsixuanhan' ntyja 'naan' si'ts'o 'naan' juu.

17 Ee xe ninvaa si'ts'o 'naan' ts'an xia'ntyi tsixuanhan' tēnnon juu, yajo' ¿nchu ya na nndyii juu? Ndo' mantyi xe ninvaa si'ts'o 'naan' juu tsixuanhan' tsö'nqui juu, tyi'je'quindēē na ncy'oon juu jndyee' nan.

18 Majo' ncüii cüii nnon si'ts'o njanhan, jndē tquen Tyo'ts'onhan' cha'xjen na nt'ue ts'on nquii jon.

19 Ee xe na aa ninvaa si'ts'o 'naan' ts'an, ninncüii nnon tsixuanhan', tyi'je'quitsixuanhan' na quindēhan'.

20 Majo' cha'xjen na cotquenho' cüenta, min na jndye nnon tsixuan juu si'ts'o 'naan' ts'an, ninncüii conduihan'.

21 Mang'e na nnda', juu tēnnon ts'an ndincyaa-han' na ngitsohan' nnon nt'ö juu: “Tayuu jnt'ue ja 'u'.” Min xquen ts'an ndincyaa-han' na ngitsohan' ndēē ng'ee ts'an: “Tayuu jnt'ue ja 'o'.”

22 Majo' chito na nnda' vaa. Ee ncüii cüii nnon si'ts'o njanhan na cotji' cüenta na tyi'njon tsixuan-

han', joohan' jnt'uentyichenhan'.

²³ Ndo' ncüii cüii nnon si'ts'o njanhan na cotji' cüenta na tyi'njon nan'xuanhan', joohan' yantyichen na cota'ntyjöö'han'. Ndo' ncüii cüii nnonhan' na jn'an ngiö na njnty'ia nn'anhan', njonchenhan' cont'a na cot'ëhan'.

²⁴ Majo' joo ncüii cüii nnon si'ts'o njanhan na tanin min na aa cojnty'ia nn'anhan', tyi'icanhan' na ngit'ëhan'. Majo' nquii Tyo'ts'on jndë sitjon' jon ncüii cüii nnon si'ts'o njanhan cha' ncüii cüiihan' na tyi'njon nan'xuanhan', caquinjonhan'.

²⁵ Nnda' s'aa jon cha' tanin ncüii nnon si'ts'o na ntsitiu juu na tyi'cüijnt'ue ncüiichen nnonhan'. Its'aa jon na nda' cha' ncüii cüii nnonhan' cüejon c'oon' n'onhan ntyja 'naan ntyjehan.

²⁶ Ncüii nnon si'ts'o 'naan' ts'an, ya na vi' iquenonhan', vi' iquenon ninvaa si'ts'o 'naan' juu, mantyi juu si'ts'o 'naan' ts'an xjen na itsit'maan'han' ncüii nnonhan', ninvaahan' ya jndyi nchjiihan'.

²⁷ Nqueho' mannda' vaa na itsijonhan' ntyja 'naanho'. 'O' conduiho' si'ts'o 'naan' nquii Cristo, ndo' ncüii cüiiho' conduiho' ncüii cüii nnon na quiñjon'han'.

²⁸ Quii' nt'an tmaan' nn'an na conduihin cüentaa' Tyo'ts'on, t'ua jndyee jon ts'ian ndëe nn'an na jñon jonhan ndëe nn'an yo jñ'oon naya 'naan' jon. Ndo' jndë ve i'ua jon ts'ian ndëe nn'an na coninncyahin jñ'oon na itsi'man Tyo'ts'on ndëehan, ndo' jndë ndye tquen jon nn'an na conan'manhin nchu vaa itsiquindyi joo jñ'oon'ñeen. Jndë jo' sijnda' jon nn'an na condëe cont'ahan ts'ian na tyi'je'quinduihan' ntyja 'naan'

najndë nquehan. Mantyi t'ua jon ts'ian ndëë nn'an na conan'n'manhin nn'an v'i cha'xjen na tots'aa nquii Jesús, mantyi nn'an na cote'jndeihi ntyjehin. Ndo' ndëë nn'an na vantyja n'on, t'ua jon ts'ian na quinan'jnda'han nchu vaa nc'oon ts'ian 'naan' jon, ndo' na mats'ia sijnda' jon nn'an na condëë conan'neinhan mañoonchen nnon jñ'oon, chito jñ'oon na mancüixjen na conan'neinhan.

²⁹ Chito tsoñ'engan conduihan nn'an na jñon jonhan ndëë nn'an yo jñ'oon naya 'naan' Cristo. Min chito tsoñ'engan conduihan nn'an na i'ua jon ts'ian ndëëhan na co'o ncyahin juu jñ'oon naya. Mantyi chito tsoñ'engan na i'ua jon ts'ian ndëëhan na quinan'manhin nchu vaa itsiquindyi jñ'oon'ñeen. Min chito tsoñ'engan tyincyaa jon na condëë cont'ahan ncüii cüii nnon ts'ian na tyi'je'quinduihan' ntyja najndë nquehan.

³⁰ Mantyi chito tsoñ'engan tyincyaa jon na condëë conan'n'manhin nn'an v'i cha'xjen na tots'aa nquii ta Jesús, min chito tsoñ'engan tyincyaa jon na condëë conan'neinhan mañoonchen nnon jñ'oon. Min chito tsoñ'engan condëë conan'cüenonhan jñ'oon nchu vaa nin'quitsiquindyi joo jñ'oon'ñeen na conan'nein nan'ñeen.

³¹ Majo' yo mancha'chen n'onho' quitanho' nnon Tyo'ts'on na ntsiquindaa' jon 'o' ncüii nnon ts'ian na njonntyichenhan'.

Ndo' naneihin mantsi'man ndëëho' ncüii nnon na c'onho' na tonnon Tyo'ts'on na juuhan' njonntyichenhan', chintyi joo ts'ianmin'.

Njon jndyi tsixuanhan' na quinan've'ngiö nn'an

¹ Min xe na aa condëë matsinën mañoonchen nnon jñ'oon na conan'nein nn'an, na chito jñ'oon na mancüixjen na matsinëhan', ndo' aa mantyi jñ'oon na conan'nein ángeles, majo' xe na aa tyi'quitsivi'ntyji nn'an, itsijonhan' ntyja njan cha'vijon ncüii xjo na c'uaatohan' oo cha'na ncjo quintsein na c'uaa.

² Ndo' min xe na aa incyaa Tyo'ts'on na condëë mancya jñ'oon na itsi'man jon nnön, ndo' xe na aa condëë mavaa' ts'on tsoñ'en jñ'oon na min'jon tacotsi'man jonhan' ndëë nn'an, ndo' xe aa mavaa' ts'ön tsoñ'en ntyja 'naan' jon, ndo' min xe aa t'man mavantya ts'ön jon ata ndëë ntscüejndyö najon na minntyjee' ntyo' t'man, xe na aa tyi've'nchji nn'an, tyi'quinjon ja.

³ Ndo' mantyi min xe na aa tsoñ'en 'nan na manay'ön, mancyahan' ndëë nanninñen', ndo' ata xe na aa mancya na nnan'cuee' nn'an ja yo chon, majo' xe tyi'tsivi'ntyji nn'an, min'chjo tyi'quinjon ja.

⁴ Juu ts'an na vi'ntyjii juu nn'an, je'quityioon' ts'on juu yohan. Ts'an na vi'ntyjii juu nn'an, ya ts'anhin yohan, tyi'xe'quitsitëë' ts'on juuhan, tyi'tsis'ahin, tyi'tsiscuhin, tyi'c'oon' ts'on juu na nquii juu taquintya na t'man conduihin.

⁵ Ya na vi'ntyjii ts'an nn'an, tyiquits'aa juu na cüejnaan' ncüiichen ts'an, tyi'quitsichon juu na quindui 'nan na nt'ue ts'on nquii juu, tyi'tsitoncuu'hin yo nn'an, tyi'itsue juu natyia na cont'a nn'anhin.

⁶ Ts'an na m'aan na vi'nchjii juu nn'an, tyi'c'oon juu na neiin' jndyi juu natyia na cont'a nn'an,

majo' neiin' jndyi tsan'ñeen na cotsam'an nn'an ntyja 'naan' juu jñ'oon na mayuu'.

⁷ Ts'an na vi'ntyjii juu nn'an, tyije'qui'tsinin juu ndëë nn'an jñ'oon na tyi'ya ntyjii juu ntyja 'naan' ncüiichen ts'an, ninnquii'chen juu jñ'oon ya na ndyii juu ntyja 'naan' tsan'ñeen, juuhan' ngantyja ts'on juu. Ntyja ts'on juu na yantyichen nc'oon tsan'ñeen na tonnonchen, ndo' tyi'ndyii juu na minndoo' juu na yantyichen ntquenon tsan'ñeen.

⁸ Juu na vi'nchjii Tyo'ts'on nn'an, tyi'jon quincüiihan'. Majo' mangüentyja xjen na ntycüii na conan'nein nn'an jñ'oon na itsi'man jon ndëëhan, ndo' mantyi ntycüii na conan'nein nn'an mañoon nnon jñ'oon na chito jñ'oon na mancüiixjen na conan'neinhan. Mantyi juu na covaa' n'on nn'an ntycüii ntyja 'naan'han'.

⁹ Ee joo jñ'oon na covaa' nn'ön, ve' nintan'han', ndo' majo'ntyti ntyja 'naan' jñ'oon na coninncyä, ve' nintan'han'.

¹⁰ Majo' juu xjen na ncüjee' nquii jon na conduihin na quindë condui jon, yajo' juu na ve' nintan'han' ntycüiihan', taje'cantyichenhan' juuhan'.

¹¹ Xjen na tichjo ja, totsiniën cha'xjen ncüii yuchjo, tom'aan' ts'ön cha'na ncüii joo yo'ñeen. Totsitiu cha'xjen joo joo. Majo' neihin na jndë tque ja, tavijöm'anntyëchën cha'na ncüii yuchjo.

¹² Mannda' vaa na itsijonhan' jaa na m'an nnon tsonnanguévahin. Chjo ro covaa' nn'ön jñ'oon na condyëë. Itsijonhan' ntyja njanhan cha'vijon ts'an na indyiaa' juu nnon yo jnon na tsë nnonhan'. Naneihin tyi'jndye vaa na mavaa' ts'ön, majo' ndëcyä ncüaa' ya ts'ön cha'xjen na vajnaan' ya Tyo'ts'on ja.

13 Ndye nnon min na je'quintycüii na m'aanhan', juu na covantya nn'ön Tyo'ts'on, yo juu na contya tycüii' nn'ön na yantychen nnc'ön na tonnonchen, ndo' yo nin'juu na itsivi'nchjii jon nn'an, majo' quii' nt'an na ndye nnon nan'min', juu na itsivi'ntyjii jon nn'an, juuhan' njonntyichenhan'.

14

Vaa ncüii na njonntyichen, chito na itsinin ts'an mañoon nnon jñ'oon

¹ Jo' cjoo' ya ya n'onho' na quinan'vengioho' nn'an. Ndo' yo na mancha'chen n'onho' quitanho' nnon Tyo'ts'on na nguii Espíritu Santo ntsiquindaa' jon ncüii ncüii nnon ts'ian 'naan' jon 'o'. Mat'manntyichen quint'ue n'onho' na nndëe nninncyaho' jñ'oon ndëe nn'an na nt'ue ts'on Tyo'ts'on na quindyehan.

² Ee minnichen ts'an na itsinin juu jñ'oon na vandyah'han' yo jñ'oon na mancüixjen itsinin juu, nnon Tyo'ts'on itsinin juuhan', chito ndëe nn'an ng'e tanin ts'an ívaa' ts'on nin nin'quitsiquindyihan'. Ee ntyja 'naan' nguii Espíritu Santo itsinin juu jñ'oon na min'jon tyi'cotsiquindyi Tyo'ts'onhan' nn'an.

³ Majo' juu ts'an na ncyaa jñ'oon ndëe nn'an ntyja 'naan' na nt'ue ts'on Tyo'ts'on na quindyehan, na its'aa tsan'ñeen na nnda' itejndeihan' joohan na ngaquehin ntyja 'naan' na vantya n'onhan, ee itsijnda'han' nquenhan nchu vaa na ngom'anhan na tonnon jon, ndo' mantyi ntsinjoon'han'hin quityquii' 'nan na coquenonhan.

4 Majo' juu ts'an na itsinin mañoonchen nnon jñ'oon na chito jñ'oon na mancüixjen itsinin juu, xia'ntyí itejndeí nguiihin. Majo' juu ts'an na incyaa jñ'oon ndëë nn'an na nt'ue ts'on Tyo'ts'on na quindyehan, juu jñ'oon'ñeen covijnt'uehan' na joo nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Cristo na ngaquehin ntyja 'naan' Tyo'ts'on.

5 Ya jndyi ntyji xe ncüii cüii 'o' nndëë nnan'neinho' mañoonchen nnon jñ'oon yo jñ'oon na mancüixjen na conan'neinho', majo' yantyichen nchji xe na coninncyaho' jñ'oon ndëë nn'an na nt'ue ts'on Tyo'ts'on na quindyehan. Ee juu ts'an na incyaa jñ'oon na nt'ue ts'on jon na quindyee nn'an, t'manntyichen conduihin, chichen juu ts'an na itsinin mañoonchen nnon jñ'oon, xia'ntyí xe na aa ntscüenon tsan'ñeen jñ'oon nchu vaa itsiquindyí jñ'oon'ñeen cha' ntejdeihan' nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Cristo.

6 'O' ntyjê na vantyja n'onho' jon, xe na nguë na m'anho', ta'nan ntejdeihan' 'o' xe na aa ntsinën mañoonchen nnon jñ'oon. Xia'ntyí ntejdeihan' 'o' xe na aa ntsi'man ndëëho' ncüii jñ'oon na itsi'man xco Tyo'ts'onhan' nnön, oo na ntsi'man ndëëho' jñ'oon na ntejdeihan' 'o' na ncüaa' yantyichen n'onho' jñ'oon' jon, oo xe na aa nninncyaa jñ'oon ndëëho' na nt'ue ts'on jon na quindyeho', oo xe na aa ntsi'manntyëchën ndëëho' nchu vaa na nc'onho' juu natoo' Cristo.

7 Min 'nan na cotja' nn'an cha'na tsman flauta oo arpa. Majo' icanhan' na jnda' cüja' ts'anhan' cha' cüaa' n'on nn'an nin son icüja' juu.

8 Ndo' mantyi ntyja 'naan sondaro je', xe na aa

ncüii ntyjehan tyi'jnda' icüja' juu ndu, tyi'xe'cüaa' n'onhan na ngita' yahan na nc'ohin tyia'.

⁹ Mannda' vaa na itsijonhan' ntyja 'naanho', tyi'xe'cüaa' n'on nn'an jñ'oon na coninncyaho' xe na aa tyi'quinan'neinho' ndëëhan yo jñ'oon na mancüixjen ngiohan. Ee xe na ndicüaa' n'onhan jñ'oon na conan'neinho' ndëëhan, ntsijonhan' ntyja 'naanho' cha'vijon na conan'xuaatoho' nnon jndye.

¹⁰ Jñ'oon na mayuu' jndye nnon jñ'oon min na covejndyo na conan'nein nn'anhan' nnon tson-nangue. Ndo' ncüii cüiihan', jnda' nchu vaa it-siquindyihan'.

¹¹ Majo' ya na ndicüaa' ts'ön jñ'oon na itsinin ncüiichen ts'an, tonnon tsan'ñeen itsijonhan' ja cha'vijon ts'an na ve' venon ya, ndo' majo'ntyti itsijonhan'hin yo ntyja njan.

¹² Ntyji na nt'ue jndyi n'onho' na nquii Espíritu Santo ntsiquindaa' jon ncüii cüii nnon ts'ian na quint'aho', ndo' ng'e na nnda', icanhan' na cjoo' n'onho' na nninncyaa Tyo'ts'on na nnt'aho' ncüii cüii nnon na ntejndeihan' nque nn'an na condui-han tmaan' cüentaa' Cristo cha' ngaquehan ntyja 'naan' jon.

¹³ Yajo' xe ncüii 'o' na ntsinin juu mañoonchen nnon jñ'oon ndëë ntyjeho' na chito jñ'oon na mancüixjen itsinin juu, can juu nnon Tyo'ts'on na ncyaa jon na nndëë ntscüenon juu 'nan na itsiquindyti juu jñ'oon'ñeen cha' cüaa' n'on nn'anhan'.

¹⁴ Ee xe na aa matsinën nnon Tyo'ts'on yo mañoon nnon jñ'oon, mayuu' matsinën nnon jon yo ñuan njan, majo' min'ncüii ts'an

tyi'quitejndeihan'.

¹⁵ Ng'e na nnda', ndö vaa nts'a, ntsinën nnon Tyo'ts'on yo ñuan njan ndo' mantyi yo na mavaa' ya ts'ön nchu vaa itsiquindyi jñ'oon na matsinën. Ngita ja alabanzas yo ñuan njan ndo' mantyi yo na mavaa' ya ts'ön nchu vaa itsiquindyi jñ'oon na mata.

¹⁶ Ee xe ncüii 'o' itsit'maan' juu Tyo'ts'on yo mañoon nnon jñ'oon, ndo' jo' m'aan ncüiichen ts'an na ndicüaa' ts'on juu jñ'oon na matsinin', 'u' min na taquinjon' na tyincyaa' naya Tyo'ts'on, majo' itscu'han' na ncan juu nnon jon na quindui 'nan na macan', ng'e tataa' ts'on juu jñ'oon na sinin'.

¹⁷ Nts'aahan' na taquinjon' na tyincyaa' naya Tyo'ts'on, majo' tana tejndeihan' juu tsan'ñeen na ngaquehin ntyja na vantyja ts'on juu.

¹⁸ Mancya naya Tyo'ts'on na ncyaa jon na majndyentyi jñ'oon matsinën yo mañoon nnon jñ'oon, chinchén cha'xjen na conan'nein nqueho'.

¹⁹ Majo' juu xjen ya na m'an ja quii' nt'an nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Cristo, yantyi nchji na nin'on 'ndyo jñ'oon na ntsinën ndëëhan na ntejndeihan'hin na ngaquehan ntyja 'naan' jon, chito na ntsinën nqui min jñ'oon na mañoonchen nnon jñ'oonhan'.

²⁰ 'O' ntyjë na vantyja n'onho', juu na covaa' n'onho' ntyja 'naan' jñ'oonva', c'onho' cha'na nn'an na jndë tqe, chito cha' yotsca. Majo' ya na nin'quenhan' xjen 'o' na nin'quint'aho' 'nan tyia, quitsantyjaho' cha'na cont'a yoquijndë.

²¹ Ee nacjoo' jñ'oon' Tyo'ts'on vaa jñ'oon na itsohan': "Yo nn'an na jnan mañoon ndyuaa na conan'neihin mañoon nnon jñ'oon, yo jñ'oon

jndyue joohan ntsinën ndëë nanmin. Majo' min na nnda', tyi'xe'quitquenhin cüenta."

Mannda' vaa na itsiquindyi juu jñ'oon'ñeen na sinin Isaiás.

²² Incyaa Tyo'ts'on na ntsinin ncüii ts'an jñ'oon na chito jñ'oon na mancüiixjen tsinin juu. Juu ts'ian'ñeen tsixuanhan' jn'aan tondëë nque nn'an na tyi'covantyja n'onhan jon. Majo' ya na nninncyaa ts'an jñ'oon na nt'ue ts'on jon na quitejndei-han' nn'an na vantyja n'onhan jon, juu ts'ian'ñeen tsixuanhan' jn'aan tondëë nan'ñeen, chito ndëë nn'an na tyi'covantyja n'on.

²³ 'O' na conduiho' tmaan' cüentaa' Cristo, quinan'tiuho' na nin 'nan nts'aahan' xe juu xjen na covatjonho' na conan't'maan'ho' jon, ndo' ncüii cüiiho' ngita'ho' na conan'neinho' mañoonchen nnon jñ'oon na chito jñ'oon na mancüiixjen na conan'neinho'. Ndo' juu xjen'ñeen xe na aa ngaquee' ncüii ts'an na tyi'covaa' ts'on juu jñ'oon' Tyo'ts'on, oo na tyi'covantyja ts'on juu jon, ndo' na ndyji juu na nnda' vaa na conan'neinho', ¿Aa chi ncüji' juu cüenta na jndë tinar' 'o'?

²⁴ Majo' xe juu xjen na coninncyaho' jñ'oon' Tyo'ts'on, ndo' ngaquee' ncüii ts'an na m'anho' na tyi'covaa' ts'on juu jñ'oon' jon oo na tyi'covantyja ts'on juuhin, nts'aahan' na ntsityiahan' nchjii juu ntyja 'naan' jnaan' juu, ee jñ'oon na conan'neinho' ntsi'manhan' nnon juu na vaa jnaan' juu.

²⁵ Juu xjen'ñeen tsoñ'en 'nan natyia na m'aan quii' ts'on tsan'ñeen na ve'nty'iu, ntsiquinaan jñ'oon'ñeenhan', yajo' ntconxtye juu na ntsit'maan' juu Tyo'ts'on ndo' ncüji' jndyoyu juu na mayuu' nquii jon m'aan jon yo 'o'.

Quint'aho' tsoñ'en na ntejdeihan' ntyjeho' na vantyja n'on

²⁶ 'O' ntyjë, juu xjen na covatjonho' na conan't'maan'ho' juu Cristo, ndö vaa na chuhan' na quint'aho'. Ncüii ntyjeho' quitejdei jon yo alabanzas, ncüiihan nninncyaa jon jñ'oon na si'man Tyo'ts'on quii' ts'on juu. Ncüiichenhin ntsinin jon ncüii jñ'oon xco na si'man Tyo'ts'on nnon jon. Ncüiichenhin ntsinin jon mañoon nnon jñ'oon na tyincyaa Espíritu Santo nnon jon, yo na quitscüenon jon nchu vaa itsiquindyi juu jñ'oon'ñeen. Tsoñ'en ts'ianmin' quint'aho'han' cha' quitejdeihan' na ngaque ntyjeho' na vantyja n'onhan jon.

²⁷ Ndo' xe na aa m'aan nin juu na ntsinin mañoonchen nnon jñ'oon na chito jñ'oon na mancüixjen na itsinin juu, xia'ntyi ve oo ndye ts'an na ntsinin, ncüii ncüiihan nnan'neinhan. Ndo' mantyi icanhan' na m'aan nin juu na quitscüenon juu jñ'oon'ñeen cha' cüaa' n'on nn'an nchu vaa na itsiquindyihan'.

²⁸ Majo' xe na aa tanin juu na nndëe ntscüenon juu jñ'oon'ñeen, yajo' tyi'ntsinin juu quii' nt'an nn'an na têtjonhan na conan't'maan'hin Tyo'ts'on, ve' quitsinin juu quii' ñuan 'naan' juu ndo' yo nnon Tyo'ts'on.

²⁹ Ninve oo ninndye ts'an quinan'neinhan jñ'oon' Tyo'ts'on ndëe nn'an ndo' tsoñ'enho' quitquenchenho' cüenta juu jñ'oon na coninncyaa nan'ñeen, na aa itsijonhan' juuhan' cha'xjen jñ'oon jndyoyu na jndë macondyeho'.

³⁰ Ndo' xe na aa ntsi'man Tyo'ts'on ncüii jñ'oon xco nnon ncüii ts'an na vaquityen jo', yajo' juu

tsan na incyaa jñ'oon, cje ro quitsindë juu jñ'oon cha' mantyi ntsiquinaanhan' na ntsinin ncüiichen tsan'ñeen.

³¹ Tsoñ'enho' na vaa jñ'oon na nt'ue ts'on Tyo'ts'on na nninncyaho' ndëë ntyjeho', ya xe na aa ncüii ro cüiiho' nnan'neinho' ndëëhan cha' tsoñ'engan nndëë ncüaa' n'onhan nchu vaa na itsi'man jon ndëëhan, ndo' na nnda' ngaqueho' na vantyja n'onho' jon.

³² Ndo' joo nn'an na coninncyaa jñ'oon' Tyo'ts'on, xe na aa nnon ncüiichen ntyjehin ntsi'man jon jñ'oon na nt'ue ts'on jon na quindyee nn'an, nquii ts'an na sinin jndyee, ndëë ntquen nquiihin xjen na ntsichen juu 'ndyo juu.

³³ Quint'aho' cha'xjen na matsjö ee nquii Tyo'ts'on juu ts'ian na its'aa jon, tyi'quijñ'eenhan'. Nquii jon its'aa jon ncüii cüii nnon na itejndeihan' nn'an.

Jaa na condui ncüii cüii tmaan' nn'an cüentaa' Cristo, mandö vaa na nt'ue ts'on jon na quint'aha.

³⁴ Xjen na covatjon nn'an na conan't'maan'han Cristo, tyi'cüanaan na ncüii tsanscu nc'oon juu na tonnon, tyi'cacüja'han' na nnan'neihan xjen'ñeen. Icanhan' na c'onhan nacje 'naan nnonhan cha'xjen juu jñ'oon na conan'y'on nn'an Israel na iquenhan' xjen.

³⁵ Ndo' xe na aa vaa jñ'oon na nin'cüaa' n'on nanntcu na m'an jo', vi na jndë sque ntcüe'han nt'aahan, jo' quita'xee'han ndëë nnonhan. Ee tyi'quichuhan' na ncüii tsanscu na ntsinin juu xjen na covatjon nn'an na conan't'maan'hin Cristo.

³⁶ ¿Aa tyi'quintjo ngioho' yo jñ'oonva'? Icanhan'

na cañjooon' n'onho' xjen na tye' na coninc'uaa jñ'oon naya 'naan' Tyo'ts'on, chito quii' nt'anho' jnan juu jñ'oon'ñeen. Min chito xia'ntyti nin-nqueho' na jndë ty'onho' cüentahan'.

³⁷ Xe na aa ndyii' ncüii 'o' na icüji' juu cüenta na i'ua Jesús ts'ian nnon juu na incyaa juu jñ'oon' Tyo'ts'on, oo vaa ncüii nnon ts'ian na nquii Espíritu Santo itsiquindaa' jonhin, jo' chuhan' na quitsi'man tsan'ñeen na juu jñ'oonva' na jndë tsjö, juuhan' conduihan' jñ'oon 'ndyo nquii jon na conduihin na itye'ntjon jon jaa.

³⁸ Majo' xe na aa tyi'quitsijñ'oon' tsan'ñeen jñ'oonva', min tyi'nan'jñ'oon'ho' yo ntyja 'naan' juu.

³⁹ Jo' 'o' ntyjë, quitquen yantyiho' na nin-ncyaho' jñ'oon ndëë nn'an na nt'ue ts'on Tyo'ts'on na quindyehan, min tyi'ngitë'ho' nn'an na conan'neinhan mañoon nnon jñ'oon na chito jñ'oon na mancüiixjen conan'neinhan.

⁴⁰ Majo' ya na covatjonho', nchu' quint'aho' tsoñ'en yo cha'xjen na chuhan'.

15

Jñ'oon na mayuu' na tando' xco Cristo

¹ Nanein, 'o' ntyjë, nt'ue ts'ön na cañjooon' n'onho' juu jñ'oon naya na toninncyaa ndëëho' na ty'onho' cüentahan' xee'ñeen, ndo' na ntyja 'naan'han' na contjotyenho' na vantya n'onho' xjen nein.

² Ntyja 'naan' juu jñ'oon'ñeen na toninncyaa ndëëho', itsin'man Tyo'ts'on ñuaanho' xe na aa tyi'cotji ntcüe'ho' ntyja 'naan'han'. Majo' xe na aa

tyi'xoncüee' n'onho' na tentyja n'onho'han', yajo' nts'aahan' na ve' jn'aan.

³ Ndö ro jñ'oon na t'manntyichen tsixuanhan' na si'man Tyo'ts'on nnön ndo' tots'i'manhan' ndëëho'. Juu jñ'oon'ñeen itsi'quindyihan' na tue' Cristo ntyja 'naan jnan tsoñ'en jaa cha'xjen juu jñ'oon' Tyo'ts'on na tondui itsiquindyihan',

⁴ Na ty'iu nn'anhin, ndo' xee na jndë ndye tyincyaa Tyo'ts'on na vando' xco jon cha'xjen juu jñ'oon' jon na tondui na itsiquindyihan'.

⁵ Jndë jo' tityincyoo'hin nnon Pedro, ndo' ndëcyä ndëë nque nn'an ncho've na t'ua jon ts'ian 'naan' jon ndëëhan.

⁶ Jndë jo' tenon 'on ciento nn'an na vantyja n'onhan jon, tityincyoo'hin ndëë nan'ñeen na ninvi xjen. Jndyentyi nan'ñeen ninvaa vando'han xjen neinhin majo' ñ'enhan na jndë tjë.

⁷ Jndë jo' tityincyoo'hin nnon juu Santiago, ndo' jndëcyä tityincyoo'hin ndëë tsoñ'en nn'an na t'ua jon ts'ian ndëëhin na totsay'onhan jñ'oon naya 'naan' jon ndëë nn'an.

⁸ Ndo' na mats'iañ'en, mantyi tityincyoo'hin nnön. Itsijonhan' ntyja 'naan' ja cha'vijon ncüii yujnt'a na ve' jndui'.

⁹ Ee ntyja 'naan tsoñ'en nan'ñeen na tji jon na t'ua jon ts'ian 'naan' jon ndëëhin, min tyi'quitsixuan na ndue nn'an na condui ja ts'an na i'ua jon ts'ian'ñeen nnön ng'e tonty'ë nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' nquii Tyo'ts'on.

¹⁰ Majo' ng'e juu naya na condui jon, jo' na i'ua jon ts'ianva nnön, min tyi've'jn'aan na s'aa jon na nnda' yo ja. Ng'e ntyja 'naan' juu naya'ñeen, jo' mat'manntyichen na matsichön

quityquii' ts'ianva, chito nque nn'an na tji Cristo na t'ua jon ts'ian ndëëhan na cotsay'onhan jñ'oon naya 'naan' jon ndëë nn'an. Majo' chito ncö mats'ahan', xia'ntyi ntyja 'naan' juu naya na con-
dui Tyo'ts'on, jo' na condëë mats'ahan'.

¹¹ Majo' tanin, nin juu ts'an na incyaa jñ'oon, aa ja ndo' aa joohan, ninncüixjen jñ'oon na conin-
ncyá, ndo' majuu jñ'oonva' na covantyja n'onho'.

Nta'ndo' xco nn'an na jndë tjë

¹² Coninncyá jñ'oon na vando' xco Cristo vi na jndë na tue' jon. Majo' ñ'en ntyjeho' na condue-
han na joo nn'an na jndë tjë taxe'quita'ndo' xco-
han. Ndo' na nnda', cochue' n'onhan na m'aan' n'onhan.

¹³ Ee xe na aa tyi'yuu' na nta'ndo' xco nn'an na jndë tjë, yajo' min nquii Cristo ta'nan tando' xco jon.

¹⁴ Ndo' xe na aa tyi'covando' xco jon, yajo' juu jñ'oon na coninncyá, ve' jn'aanhan' ndo' mantyi ve' jn'aan na covantyja n'onho'hin.

¹⁵ Ndo' chito xia'ntyi jo', mantyi joo jñ'oon na cotjí' jndyoyú na conduë na tyincyaa Tyo'ts'on na vando' xco Cristo, covityincyoo' jndyoyu na conan'vi'nn'án xe na aa mayuu' na tyi'quita'ndo' xco nn'an na jndë tjë.

¹⁶ Ee xe na aa tyi'yuu' na incyaa Tyo'ts'on na cota'ndo' xco nn'an na jndë tjë, yajo' min nquii Cristo tyí'cüando' xco jon.

¹⁷ Ndo' xe aa tyí'cüando' xco jon, yajo' ve' jn'aan na vantyja n'onho' jon, ninvaa nan'xuanho' na jndë tsu ñuaanho' ng'e yo jnan.

18 Ndo' na nnda', mantyi xe na aa tyí'cüando' xco nquii Cristo, itsiquindyihan' na joo nn'an na tovantyja n'onhan jon ndo' na jndë tjëhin, jndë tsu ñuaanhan.

19 Ee xe ve' xia'ntyí xjen na cota'nt'ö yo si'ts'o njanhan na incyaahan' na t'man qui nn'ön Cristo, condui jaa nn'an na nty'iantyichen na tsoñ'en nn'an.

20 Majo' jñ'oon na mayuu'ntyichen na jndë vando' xco Cristo na tue' jon, ndo' ng'e juu jon tando' xco na vejndyee, tsi'man nquiihan' ndëëhë na mantyi mangüentyja xjen na nninncyaa jon na nta'nt'ö xcö vi na jndë tjë.

21 Ee cha'xjen ntyja 'naan' nquii Adán covje tsoñ'en nn'an, mantyi ntyja 'naan' nquii Cristo tsoñ'en nn'an na vantyja n'on jon nta'ndo' xcohin.

22 Joo nn'an na nan'xuanhin tsjan 'naan' Adán na jndyocahan', tsoñ'enhan covjehan. Mannda' vaa na itsijonhan' yo tsoñ'en nn'an na vantyja n'on Cristo, nta'ndo'xcohin yo si'ts'o 'naanhin.

23 Ndö vaa na sijnda' Tyo'ts'on ntyja 'naan' juu jñ'oon'ñeen, navejndyee tyincyaa jon na ta'ndo' xco Cristo, ndëcya ya na ncüjee' ntcüe' jon, jaa na condui cüentaa' jon, nta'nt'ö xcö.

24 Jo' juu xjen'ñeen ntycüii tsonnangue. Ndo' vi na jndë sityuui' jon tsoñ'en nnon na cotoxen, yo min'cya ro na t'man condui, min ángeles, min nn'an na conan'vehan nacjoo' Tyo'ts'on, juu na t'man na conduihin na itye'ntjon jon tsoñ'en, nninncyaa jonhan' nt'ö tye jon.

25 Ee condui jon na co'xen jon ata nguee' xjen na nquii Tyo'ts'on ncju'cje jon tsoñ'en na conan'vehan nacjoo' Cristo.

²⁶ Juu na its'aa na covje nn'an, v'ii' ts'onhan' jaa. Na mats'ia juu najndei na tsixuanhan', nquii Tyo'ts'on ntsityuii' jonhan'.

²⁷ Ee na xjen neinhin juu na iquen jon xjen, jndë tyincyaa jonhan' nt'ö nquii jnda jon, cha' nditquehin ndëë tsoñ'en. Vaa jñ'oon' jon na jndui na itsiquindyihan' na iquen jon tsoñ'en nacje 'naan' nquii Cristo. Majo' ya na itso jñ'oon'ñeen na nnda', itsi'man jndyoyuhan' na tyi'cy'oonhan' nquii Tyo'ts'on na nquii jon tquen jon tsoñ'en nacje 'naan' Cristo.

²⁸ Ndo' vi na mats'iañ'en, xjen na jndë tantjon Cristo tsoñ'en joo na conan'vehan nacjoo' jon, yajo' manquiintyi jon na conduihin jnda Tyo'ts'on, nc'oon jon nacje 'naan' tye jon, ndo' na nts'aa jon na nnda', nquii Tyo'ts'on ntquenhan'hin na taquintyja na t'man conduihin.

²⁹ Majo' xe na aa mayuu' na tyi'xe'quita'ndo' xco nn'an na jndë tjë, yajo' ve' jn'aan na cont'ë nn'an ntyja 'naan nt'oo. Ee xe na aa tyi'yuu' na nta'ndo' xco nn'an, tayuu jnt'ue na cont'ëhin ntyja 'naan nque nt'oo'ñeen.

³⁰ Ndo' mantyi nquë, xe tyi'xe'quita'ndo' xco nn'an, ve' jn'aan na mancha'chen xjen na nc'ön na m'an 'nan na toncuu' nacjö.

³¹ Nën jndyi na 'o' vaqueho' ntyja 'naan' ta Jesús. Ng'e na nnda', tyi'quity'i cüenta min na 'io 'io nin'quitscuee'han' ja.

³² Nn'an ntjoohin tsjoo Efeso, t'man navi' na jnt'ahin ja. Juu navi'ñeen, itsijonhan' juuhan' cha'vijon na t'ui ja yo quioo' vje. Majo' ta'nan naya njan na nnda' tquenön xe na aa mayuu' na tyi'je'quita'ndo' xco nn'an na jndë tjë. Ee xe na

aa tyi'yuu'han', yantyi na quint'aha cha'na juu jñ'oon na condue nn'an: "Cüa 'o', ntcü'a ndo' ncüë chjo ee 'io cha mancüjêhë."

³³ Tyi'ninncyaho' na joo jñ'oonmin' na condue nn'an nnan'vi'nn'adhan' 'o'. Ee mantyi vaa ncüiichen jñ'oon na conduehan: "Juu xjen na conan'jön yo nn'an na mancüiixjen cont'a 'nan natyia, ntsityuui'han' joo ts'ian ya na tui jndyih na cont'a."

³⁴ C'oon' ya ya n'onho' na quinan'tiuho' ndo' quint'aho' cha'xjen na chuhan'. Quitsacüentyjee'ho' na conan'tjaho', ee ñ'enho' ninvaa m'anho' na të' nquenho' ntyja 'naan' nquii Tyo'ts'on. Matsjö na nnda' cha' quitscüejaan' jndyihan'ho'.

Ndö vaa na nnan'xuan si'ts'o 'naan nn'an vi na jndë ta'ndo' xcohan

³⁵ Nts'aahan' na m'aan nin juu na tyi'cantlya ts'on juu na joo nn'an na jndë tjë, na nta'ndo' xcohan na ngüaxee' juu: "Nque nn'an na jndë tjë, ¿Nchu vaa nts'aahan' na nta'ndo' xcohin? Ndo' juu si'ts'o xco 'naanhin, ¿Nin ncüii nnon na nnan'xuanhan'?"

³⁶ Tsan' 'u' na nnda' vaa mavaxe'. 'Nan tsjan na nnon' ts'an, nquiihan' cha'vijon ngue'han' quii' ts'o, jndahan', juuhan' co'on.

³⁷ Chito ts'oon jnt'a na inon' ts'an, juu 'nan tsjan na nnon' ts'an, tanin aa ntquen trigo ndo' aa nnan.

³⁸ Majo' vi na jndë jnon' ts'adhan', nquii Tyo'ts'on ncyaa jon na cuaahan' cha'xjen na nt'ue ts'on nquii jon, ndo' ncüii cüii nnon 'nan tsjan, majnda' na sijnda' jon nchu vaa vaa ntyja 'naan'han'.

39 Ncüii cüii nnon sits'o, covejndyo na tsixuanhan'. Ee joo si'ts'o 'naan nn'an, tyi'cüejonhan' yo si'ts'o 'naan quioo'. Ee ncüii nnon si'ts'o na nan'xuan nn'an, ndo' si'ts'o nan'xuan quioo' na ma'ntyja, vandyah'an', ndo' quioo' na m'aan quii' ndaa, mañoon nnon si'ts'o nan'xuan joo o'.

40 Mantyi 'nan na m'aan na tondye, tyi'cüejonhan' yo 'nan na min nnon tsonnanguévahin. 'Nan na min na tondye, ncüii nnon na nancoo' na nan'xuanhan', ndo' joo 'nan na min nnon tsonnanguévahin, vandyah' na nancoo' nan'xuanhan'.

41 Juu ndo'cüjioon' covejndyo ntyja na quixueehan' yo juu na quixuee na tsixuan chi', ndo' mantyi vandyah' na quixuee ncjuu. Ndo' nque ncjuu covejndyo na quixueehan' yo ntyjehan'.

42 Mannda' vaa na itsijonhan' juu si'ts'o na nnan'xuan jaa xjen na nta'nt'ö xcö. Juu xjen na vanty'iu ts'oo quii' tyuaa, conduihan' 'nan na ngitö', majo' ya na ngüando' xcohan', ntsixuanhan' ncüii na tyi'je'cüi'ndaa' nnda'han'.

43 Juu si'ts'o 'naan' ts'an na vanty'iuhan', min'chjo tyi'njon tsixuanhan'. Majo' ya na ngüando' xcohan' ntsixuanhan' ncüii najndei ndo' na nancoo'.

44 Si'ts'o na nganty'iu tsixuanhan' ntyja 'naan' tsonnanguéva, majo' juu si'ts'o na ngüando' xco ntsixuanhan' ntyja 'naan' nquii Espíritu. Ng'e m'aan si'ts'o na tsixuanhan' ntyja 'naan' tsonnanguéva, ndo' mantyi m'aan si'ts'o na tsixuanhan' ntyja 'naan' Espíritu.

45 Vaa jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui na itsohan': “Adán, tsan na tquen jndyee Tyo'ts'on, s'aa jon na

ts'an na vando' tsan'ñeen.”

Nnda' vaa itsiquindyi jñ'oon'ñeen. Tëca ndyu ndo' sijnda' Tyo'ts'on na ncüjee' ncüiichen ts'an cha'xjen na tom'aan jndyee juu Adán, jo' nquii Cristo. Vandya' conduihin yo Adán, ee ncyaa jon na cota'ndo' nn'an tonnon Tyo'ts'on ng'e cüejon conduihin yo nquii jon.

⁴⁶ Navejndyee cota'nt'ö ntyja 'naan' juu tsonnangue, ndo' na jndë ve ntyja 'naan' nquii Tyo'ts'on.

⁴⁷ Juu tsan na tom'aan jndyee, sia jonhin yo ts'o, majo' tsan na conduihin Adán na jndë ve, jo' nquii ta Jesús, jnan jon quiñoon'ndue.

⁴⁸ Nque nn'an na nan'xuan ntyja 'naan' tsonnangue, itsijonhan'hin cha'na nquii Adán na sia Tyo'ts'onhin yo ts'o. Majo' nque nn'an na nan'xuanhan ntyja 'naan' quiñoon'ndue, itsijonhan'hin cha'na nquii Jesús na jnan jon jo'.

⁴⁹ Ndo' juu si'ts'o njanhan na itsijonhan' juuhan' cha'xjen juu si'ts'o na totsixuan Adán, mantyi mannda' vaa ntsijonhan' jaa cha'na nquii jon na jnan quiñoon'ndue.

⁵⁰ 'O' ntyjë, ndö vaa na matsjö ndëëho', joo si'ts'omin na conduihan' si' ndo' neon', tyi'je'quindëë nnan'jonhan' ntyja 'naan' na itye'ntjon Tyo'ts'on, min 'nan na cotö' tyi'je'quindëë ntsijonhan' juuhan' yo 'nan na tyi'je'cüi'ndaa'.

⁵¹ Nt'ue ts'ön na cüaa' ya n'onho' ncüii jñ'oon na tyi'condye nn'an ntyja 'naan'han'. Tyi'tsoñ'en jaa ncüjë, majo' ninjonto ntsiñoonhan' juu si'ts'o njanhan,

⁵² Cje ro na nndui na nnda' cha'xjen na nchoon' ts'an, juu xjen na nninc'uaa ndu na mats'ia, ee nninc'uaa ndu 'naan' Tyo'ts'on. Juu xjen'ñeen nque nn'an na jndë tjë ntando' xcohin na tyi'jon vi ncüje nnda'han, ndo' si'ts'o njanhan ntsiñoon jonhan'.

⁵³ Ee juu si'ts'o njanhan na covjehan' na cotö'han', icanhan' na nninñoonhan' ndo' ntscüequenhan' juuhan' si'ts'o xco, ndo' vi jndë na tui na nnda', tyi'jon cüi'ndaa' nnda'han', ninnquii'chen nnan'xuan na tyi'quintycüii na cota'nt'ö.

⁵⁴ Ndo' juu na its'aa na cotö' si'ts'o njanhan, vi jndë tenoon' na nnda' iquenonhan', min tyi'xe'cüje nnda'han'. Juu xjen'ñeen ntsiquindëhan' juu jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui na itsohan': "Jndë s'aa Tyo'ts'on na cacüentyjee' na covje nn'an. Jndë sityuui' jon juu na its'aa na covjehan.

⁵⁵ Naneinhin tyi'je'quindëë ngüantjonhan' yo jaa. Naneinhin juu najndei na tqunenhan' xjen 'naan'han' na tovjë, jndë tyuui'han'."

Jñ'oon'ñeen nnda' vaa itsiquindyihan'.

⁵⁶ Juu jnan na nan'xuan, its'aavi'han' jaa na covjë, ndo' juu jñ'oon' Tyo'ts'on na ico'xenhan', itsijnda'han' na conan'xuan jnan.

⁵⁷ Majo' ncyaa ya jndyi ta Tyo'ts'on. Nquii jon ncyaa jon na condëë na cotantjön yo juu na its'aa na covjehë ng'e nquii ta Jesucristo na conduihin ityentjon jon jaa.

⁵⁸ Mang'e jo', 'o' ntyjë na vi'ntyji jndyi ja 'o', ng'e na nnda' vaa, quintjotyenho' ntyja 'naan' na vantyja n'onho' Cristo. Min'ncüii nnon tyi'ninncyaho'

na ntsits'iihan' 'o' ntyja 'naan' jo'. Cjoo' ya ya n'onho' na quint'aho' ts'ian na i'ua ta Jesús ndëëho', ng'e mangio jnda'ho' na tyi've'jn'aan na cotyentjonho' nnon jon.

16

S'on na conan'tjonhan na nta'ñoon'han' ntyjehin na vantyja n'on Cristo

¹ Jndë scüenön jñ'oon ndëë ntyjëëhë, tmaan' nn'an na conan't'maan'han ta Jesús na m'anhin ndyuaa Galacia. Nnon tson'ñeen tsjö ndëëhin nchu vaa na quint'ahin na conan'tjonhin s'on na nte-jndeihan' nn'an na icüji Tyo'ts'on na conduihan cüentaa' nquii jon. Ntyja 'naan joo s'on na conan'tjonho' na nta'ñoon'ho' ntyjëëhë na m'anhin ndyuaa Judea, manincüajon quint'aho' cha'xjen na tsjö ndëë nan'ñeen.

² Tyi'ncüii xuee nuinco', ncüii ro ncüiiho' quinan'veho' xi' ncüii nchu xjen na tantjonho' suana na ntycüii. Tyi'nan'quitsuho' juuhan', yajo' juu xjen na nguë nnt'a quii' nt'anho', tyi'xe'canhan' na nnan'tjonho' xoquitu' ee joo s'on'ñeen jndë vaa cjehan'.

³ Yajo' xjen na nguë na m'anho', quindueho' nnön nin joo vendye ntyjeho' na cotjiho' na ngoy'onhan joo xoquitu'ñeen ndëë ntyjëëhë na jñen' jndyihin na m'anhin Jerusalén. Ndo' ja ncüji tson na ngoy'onhan ndëë ntyjëëhë nan'ñeen cha' ncy'onhan cüentahan.

⁴ Ndo' xe na aa mantyi icanhan' na ncjö, nc'ohan yo ja.

Itsijnda' Pablo na vjaquindyiaa' nnda' jon nn'an Corinto

⁵Ndo' vi na jndë tenön ndyuaa Macedonia, yajo' ngüenön nnt'a na m'anho' tsjoon Corinto.

⁶Ndo' nndëë nts'aahan' na ntjo ja yo 'o' cüantyi ro xuee, oo ata ninvaa ngueetein, ndo' ya na ndëcya, nndëë ntejnideiho' ja ya na jndë tijnda' va ntyja na ncjö.

⁷Ee tyi'quits'aahan' ts'ön na ve' ngüenön ntyja na nty'ia 'o'. Ee matsitiu na mavio chjo ntjo ja yo 'o' xe na aa nquii jon na itye'ntjon jon ja nt'ue ts'on jon na nnda'.

⁸Majo' ntjontyichen ja ntjoohin Efeso ata nguee' nguee Pentecostés.

⁹Ee t'man vaa na itsiquinaanhan' na mats'a ts'ian 'naan' ta Jesús tsjoonvahin ee jndye nn'an nin'quindyehin jñ'oon na mancya, majo' majndye nn'an conan'chonhin na nin'quitë'hin ja na mats'a ts'ianva.

¹⁰Majo' xe na aa nguee'non juu Timoteo na m'anho', cy'onho' cüentahin yo na neinho' cha' tyi'nc'oon jon na chjoo' ts'on jon viochen xjen na m'aan jon quii' nt'anho', ee itye'ntjon jon nnon ta Jesús cha'xjen na mats'a.

¹¹Ndo' min'ncüiho' tyi'nt'aho' na tyi'quinjonhin. Xjen na nndui' ntcüe' jon quii' nt'anho' na nndyo ntcüe' jon na m'an ja, quitejnideiho'hin 'nan na icanhan'hin. Minnt'ö na ncüjee' ntcüe' jon ntjoohin yo joo ntyjëëhë na nninncyo yohin.

¹²Majndye jnda jndë tsjö nnon juu ntyjëëhë Apolos na juu xjen na co'ontcüe' ntyjëëhë na m'anho' na cja jon yohan, na caquindyiaa' jon

'o', majo' tyi'quits'aahan' ts'on jon na ncja jon na ninñoon'. Ncja jon ya na nninncyaaahan' xjen.

Ncyaa Pablo ts'on 'naan' jon ndëëhan

¹³ Quitquen ya yaho' cüenta nchu vaa na cot-sam'anntyichenho'. C'oon'tyen n'onho' na vantyja n'onho' Cristo. C'onho' na conan'xuanho' ñuaanho' ng'e na conduiho' cüentaa' Tyo'ts'on. Quinan'chonntyichenho' na m'anho' ntyja 'naan' jon.

¹⁴ Ndo' tsoñ'en na cont'aho', quinan'manho' na conan'vengioho' nn'an.

¹⁵ 'O' ntyjë na vantyja n'onho' Jesús, mangioho' na ninvaa ndyuaa Acaya, nquii Estéfanos yo nn'an vaa' jon, joohan tentyja jndyee n'onhan Jesús. Ninncüii cotquenhan na cotejndeihan nn'an na vantyja n'on jon.

¹⁶ 'O' ntyjë, matsiqui'man' ja 'o' na quitquenyaho' cüenta jñ'oon na conan'man nan'ñeen ndëëho', joohan ndo' mantyi nque nn'an na conan'jonhan ts'ian 'naan' ta Jesús yohan.

¹⁷ Nën jndyi na jndë tyjee'non juu Estéfanos na m'an ja yo Fortunato yo nin'Acaico, na jndë squehin ntjoo, itsijonhan' ntyji cha'vijon na mantyi'ia ndëë nqueho' na tycya m'anho' Corinto.

¹⁸ Ee ntyja 'naanhan icüji'han' na jndye nnon na tom'aan' ts'ön ntyja 'naanho' ndo' mantyi na jndye vaa tom'aan' n'onho' jñ'oon na jnan'cüanonho' na m'an. Nque nn'an na nan'xuan cha'na joohin, ninnquii'chen quint'aho' na njonhin.

¹⁹ Nque ntyjëehë ncüii cüii tmaan' na vantyja n'onhan Jesús na m'anhin ntjoohin ndyuaa Asia, coninncyahin ts'on 'naanhan ndëëho'. Mantyi

juu Aquila yo scuu' jon Prisca, jndye ts'on conin-
ncyahin ndëëho' yo xuee' ta Jesús, ndo' mantyi juu
tmaan' nn'an na covatjon v'aahan.

²⁰ Tsoñ'en ntyjëëhë na m'an ntjoohin conin-
ncyahin ts'on 'naanhin ndëëho'. Juu xjen na co-
vatjonho' yo ntyjeho' na vantyja n'on, quitanho'
ndueehin na nninncyaho' ts'on joohin.

²¹ Mancö Pablo macüji xuë nnon tsonvahin na
mancya ts'on njan ndëëho'.

²² Minninchen ntyjeho' na tyi'njon ta Jesús ntyjii
juu, cju'vi' ta Tyo'ts'onhin. Cje ro nndyo' nnda' ta
Jesús.

²³ Quityio ta Jesucristo jn'aan na tsoñ'enho'.

²⁴ Juu na vi'ntyji ja 'o' ng'e Cristo Jesús, c'oonhan'
yoho'.

Jn'oon xco na tquen tyo'ts'on
New Testament in Amuzgo, San Pedro Amuzgos
(MX:azg:Amuzgo, San Pedro Amuzgos)

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Amuzgo, San Pedro Amuzgos

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amuzgo, San Pedro Amuzgos [azg], Mexico

Copyright Information

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amuzgo, San Pedro Amuzgos

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-03-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 20 Mar 2024

d8a54041-81ce-5bdf-9060-152f7eb71dc8